



KOMPONENT K.0.

PODRĘCZNIK NARZĘDZI DIAGNOSTYCZNYCH



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPOJNOŚCI



UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

© Copyright by Fundacja Polskiej Akademii Nauk O/Lublin, Lublin 2013
Wszelkie prawa zastrzeżone.

Autor:
dr Robert Zajkowski
dr hab. Iwona Niewiadomska, prof. KUL

Recenzja:
dr hab. Grażyna Kwiatkowska, prof. UMCS
dr hab. Marta Makara

Opracowanie stylistyczne:
Ireneusz Winnicki

Projekt okładki:
Ireneusz Winnicki

ISBN 978-83-64161-00-1

Wydawca:



Drukarnia „ER-ART PLUS” Eliza Kwiatkowska-Dziewa
20-403 Lublin, ul. Radzikowska 27-29

Druk i oprawa:
Drukarnia „ER-ART PLUS”

KOMPONENT K.0.

Narzędzie i metodologia wielowymiarowej
i wieloczynnikowej diagnozy przyczyn i obszarów
zagrożenia jednostki (młodzieży) wykluczonej społecznie

KOMPLEMENTARNY DO:

INNOWACYJNEGO PROGRAMU INTEGRALNEGO P I. AZIMUTH VITA

Model wczesnej interwencji – Program life coachingu i doradztwa zawodowego oraz rozwoju kompetencji kluczowych dla młodzieży z trudnościami edukacyjnymi i przedwcześnie opuszczającej system edukacji (P I. zawierający K1-K10)

INNOWACYJNEGO PROGRAMU INTEGRALNEGO P II. QUO VADIS IUVENIS?

Model wczesnej interwencji – Program aktywizacji i adaptacji zawodowo-społecznej młodzieży trudnej o zaburzonej osobowości, niedostosowanej społecznie w oparciu o nowoczesne formy i metody wsparcia indywidualnego i środowiskowego (P II. zawierający K1-K10)

INNOWACYJNEGO PROGRAMU INTEGRALNEGO P III. AUCTORIZO LIBERTAS

Model wczesnej interwencji – Program profilaktyczny (interwencyjny) zapobiegający zachowaniom autodestrukcyjnym u młodzieży o podwyższonym ryzyku uzależnienia od substancji psychoaktywnych. (P III. zawierający K1-K10)

Spis treści

- 1.1. Model teoretyczny KZPM | 9
- 1.2. Zawartość treściowa (**itemy**) metody | 15
- 1.3. Psychometryczne właściwości narzędzia | 26
- 1.4. Opis procedury badania i sposób obliczania wyników w KZPM
(**Kwestionariuszu Zasobów Przystosowawczych Młodzieży**) | 55
- 1.5. Normy dla wyników uzyskanych w skalach KZPM | 58
- 1.6. Interpretacja wyników uzyskanych w KZPM | 87
- 1.7. Przeznaczenie **Kwestionariusza Zasobów Przystosowawczych Młodzieży** | 92
- 2.1. Sposób opracowania KZW/O | 96
- 2.2. Zawartość treściowa (**itemy**) metody KZW/O | 97
- 2.3. Sposób obliczania wyników w skalach KZW/O | 101
- 2.4. Interpretacja wyników uzyskanych w KZW/O | 102

CZĘŚĆ I.

Kwestionariusz Zasobów Przystosowawczych Młodzieży
– narzędzie do diagnozowania psychospołecznych czynników
ochraniających młodzież przed wykluczeniem społecznym

1.1. Model teoretyczny KZPM

Na podstawie przeprowadzonych analiz empirycznych przeprowadzonych na grupie 1794 młodych osób z terenu Województwa Lubelskiego można stwierdzić, że do najistotniejszych czynników ochraniających młodzież przed wykluczeniem społecznym z powodu porażki szkolnej, używania substancji psychoaktywnych i/lub konfliktu z prawem należy zaliczyć takie czynniki, jak:

1. Wysoki poziom poczucia własnej skuteczności, które jest konstytuowane przez 8 wskaźników:
 - a. niskie nasilenie sytuacji trudnych w przeszłej perspektywie czasowej
 - b. niski poziom minionych porażek
 - c. duże nasilenie minionych sukcesów
 - d. niewielki poziom aktualnych sytuacji trudnych
 - e. niskie natężenie aktualnych porażek
 - f. wysoki poziom terażniejszych osiągnięć
 - g. niewielkie nasilenie przewidywanych sytuacji trudnych
 - h. niewielki poziom przyszłych porażek.
2. Korzystna dystrybucja zasobów podmiotowych
 - a. przypisywanie im dużego znaczenia,
 - b. spostrzeganie dużych zysków
3. Korzystna dystrybucja zasobów stanu
 - a. przypisywanie im dużego znaczenia
 - b. spostrzeganie dużych zysków
 - c. poczucie niewielkich strat

4. Korzystna dystrybucja zasobów energetycznych

- a. przypisywanie im dużego znaczenia
- b. spostrzeganie zysków

Częsta preferencja:

5. działań asertywnych (konstruktywnej strategii radzenia sobie z problemami)
6. współpracy społecznej (konstruktywnej strategii radzenia sobie z problemami)
7. poszukiwania wsparcia społecznego (konstruktywnej strategii radzenia sobie z problemami)
8. działań przemyślanych (konstruktywnej strategii radzenia sobie z problemami)

Rzadkie preferowanie:

9. działań instynktownych (destrukcyjnej strategii zaradczej)
10. działań unikowych (destrukcyjnej strategii zaradczej)
11. działań „nie wprost” (destrukcyjnej strategii zaradczej)
12. działań antyspołecznych (destrukcyjnej strategii zaradczej)
13. działań agresywnych (destrukcyjnej strategii zaradczej)

Ad 1) Charakterystyka czynnika ochraniającego młodzież przed wykluczeniem społecznym, jakim jest poczucie własnej skuteczności. O podjęciu określonego działania, wysiłku wkładanym w jego wykonanie, wytrwałości, uczuciach towarzyszących czynnościom celowym, radzeniu sobie z przeszkodami oraz o mobilizowaniu zasobów wewnętrznych do sprostania wymaganiom sytuacyjnym w wysokim stopniu decydują przekonania dotyczące osobistej skuteczności. Tego rodzaju przekonania wynikają z mechanizmu polegającego na tym, że jednostka dokonuje wartościowania w zakresie możliwości wykonania różnego rodzaju zadań kończących się sukcesem w określonych okolicznościach¹. Poczucie własnej skuteczności jest określane jako czynnik ochronny zasobów motywacyjnych w działaniach celowościowych, ponieważ służy temu, że człowiek uwalniania się od alternatywnych celów. Osoba dewaluje rezultaty alternatywne, których realizacja może zakończyć się porażką, a jednocześnie korzystniej wartościuje dążenia, w których może odnieść sukces². Dlatego człowiek charaktery-

¹ R. Schwarzer. Poczucie własnej skuteczności w podejmowaniu i kontynuacji zachowań zdrowotnych. Dotychczasowe podejścia teoretyczne i nowy model. W: Psychologia Zdrowia. Red. I. Heszten-Niejodek, H. Sęk. Warszawa Wyd. Nauk. PWN 1997 s. 178; Sęk H. Kierunki behawioralne i podejście poznawcze w psychologii klinicznej. H. Sęk. Kierunki behawioralne i podejście poznawcze w psychologii klinicznej. W: Psychologia kliniczna. Red. H. Sęk. T. 1. Warszawa Wyd. Nauk. PWN 2006 s. 110-111.

² C. Wrosch, J. Heckhausen. Control processes before and after passing a developmental deadline: Activation and deactivation of intimate relationship goals. „Journal of Personality and Social Psychology” 1999 t. 77 s. 415-427.

zuje się tendencją do takiego określania dążeń życiowych, aby mieć możliwość osiągnięcia sukcesów za pomocą istniejących zasobów osobistych³.

Przeżywane sytuacje trudne, sukcesy i porażki mają szczególne znaczenie w kształtowaniu samoskuteczności, ponieważ osiągnięcia prowadzą do jej umocnienia, zaś duże nasilenie porażek i/lub sytuacji trudnych skutkują jej osłabieniem. W ten sposób człowiek zdobywa wiedzę na temat swoich możliwości wykonawczych. Działania zakończone sukcesem zwiększają szansę na przewidywanie osiągnięć w przyszłości. Porażki i sytuacje trudne przyczyniają się natomiast do utraty wiary we własne możliwości, a w konsekwencji – do przyjmowania biernej lub unikającej postawy w różnego rodzaju okolicznościach.

Ad 2-4) Charakterystyka czynników ochraniających młodzież przed wykluczeniem społecznym, które polegają na korzystnej dystrybucji zasobów podmiotowych, stanu i/lub zasobów energetycznych. Strukturalnie można dokonać podziału wartościowych dla jednostki ludzkiej obiektów i stanów rzeczywistości na cztery grupy⁴:

- ① zasoby osobiste – cechy osobowości (np. zdolności przywódcze, optymizm, nadzieja, poczucie własnej skuteczności), kompetencje (np. w sferze zawodowej) i umiejętności (np. w wymiarze społecznym) sprzyjające pozytywnej adaptacji;
- ① zasoby stanu – np. zdrowie, związek małżeński, stałe zatrudnienie, staż pracy – wymieniony rodzaj kapitału jest bardzo pożądanym i cenionym, ponieważ od jego posiadania zależy dostęp do innych kategorii środków przystosowawczych;
- ① zasoby energii – np. wiedza, pieniądze, wiarygodność kredytowa – ich wartość polega na tym, że można je wymienić na elementy należące do pozostałych kategorii cenionych dóbr;
- ① zasoby materialne – obiekty fizyczne, których wartość może mieć bezpośredni (np. dom, środki komunikacji, fetysze) lub pośredni (np. brylanty kojarzone z wysokim statusem społecznym albo pozytywną samooceną) związek z przetrwaniem.

Zaprezentowane kategorie dóbr tworzą system, dzięki któremu są realizowane dążenia człowieka mające zapewnić przetrwanie zarówno jemu samemu, jak i jego najbliższemu otoczeniu⁵. Powodzenie procesu przystosowawczego młodych osób w szczególności zależy od zasobów osobistych, ponieważ od ich poziomu i mobilizacji zależy sposób dystrybucji dóbr, jakimi dysponuje człowiek⁶. To właśnie dzięki systemowi podmiotowego zarządzania następuje zarówno efektywne dopasowanie jednostki do wymogów środowiska, jak również spójne kierowanie własnym życiem⁷.

³ A. Elliot, J. Faler, H. McGregor, K. Campbell, C. Sedikides, J. Harackiewicz. Competence Valuation as a Strategic Intrinsic Motivation Process. „Personality and Social Psychology Bulletin” 2000 nr 7 s. 789-791.

⁴ S. Hobfoll. Stres, kultura i społeczność. Psychologia i filozofia stresu. Gdańsk GWP 2006 s. 74-75.

⁵ Tamże s. 44.

⁶ Tamże s. 74.

⁷ Tamże s. 112.

W procesie zapobiegania marginalizacji społecznej młodzieży ważną rolę odgrywa korzystna dystrybucja o charakterze podmiotowym, stanu, energetycznym i materialnym. Dynamika zachowywania cenionych dóbr odbywa się według dwóch podstawowych zasad.

ZASADA 1.:

UTRATA ZASOBÓW MA NIEWSPÓLMIERNIE WIĘKSZE ZNACZENIE NIŻ ZYSK⁸.

Wynikiem przedstawionej zasady jest to, że motywacja do zabezpieczania się przed stratami jest znacznie większa niż motywacja do osiągnięcia zysków. W związku z tym osoba podejmuje różnego rodzaju strategie po to, aby zabezpieczyć się przed utratą posiadanego kapitału przystosowawczego. Osiągane zyski spełniają dwa rodzaje funkcji – pierwotną i wtórną. Pierwsza z nich polega na tym, że po doświadczeniu straty człowiek inicjuje cykl zysków w celu zrównoważenia poniesionych szkód. Natomiast funkcja wtórna jest związana z tym, że jednostka ludzka zwraca szczególną uwagę na osiągnięte profity w sytuacji spostrzeżenia strat, co służy redukcji napięcia psychicznego i łagodzeniu reakcji na doświadczany stres.

ZASADA 2.:

CZŁOWIEK INWESTUJE ZASOBY PO TO, ABY⁹:

- A) ZAPOBIEGAĆ ICH UTRACIE**
- B) REKOMPENSOWAĆ DOZNANE JUŻ STRATY I/LUB**
- C) UZYSKIWAĆ NOWE ZASOBY.**

Na podstawie przedstawionej zasady można stwierdzić, że osoba jest w stanie zainwestować nieproporcjonalnie dużo po to, aby skompensować ewentualną utratę cenionych dóbr. Ukazany mechanizm konstytuuje więc motywację do tworzenia rezerw kapitałowych.

Z przedstawionych powyżej prawidłowości wynika kilka ważnych wniosków. Implikacja pierwsza polega na tym, że jednostki dysponujące większymi zasobami są mniej narażone na ich utratę i mają większe możliwości powiększania zysków¹⁰. Ponadto, ludzie dysponujący dużym potencjałem adaptacyjnym mogą stosować różne strategie zabezpieczania się przed stratami. Do sposobów zabezpieczających przed deficytami przystosowawczymi należy przede wszystkim¹¹: a) inwestowanie cenionych dóbr, b) kontrolowanie poniesionych szkód, c) zachowywanie rezerw, c) wykorzystywanie zewnętrznych źródeł kapitałowych w celu uzupełniania lub zastępowania zasobów, d) odbudowywanie utraconego potencjału poprzez inicjowanie ciągu zysków.

Implikacja druga polega na tym, że strata początkowa u osób z niewielkim potencjałem adaptacyjnym przyczynia się do cyklu strat, natomiast zysk początkowy u jednostek z dużym kapitałem przystosowawczym pociąga za sobą dalsze profity. Przedstawiona tendencja prowadzi więc do wniosku, że posiadanie większych rezerw

⁸ Tamże s. 78.

⁹ Tamże s. 90.

¹⁰ Tamże s. 97.

¹¹ Tamże s. 192.

kapitałowych decyduje o¹²: a) niewielkich ubytkach w istniejącym potencjale adaptacyjnym w sytuacji przeżywania porażek, b) mniej bolesnych konsekwencjach ponoszonych strat, c) inwestowaniu nadwyżek poprzez inicjowanie zachowań służących zwiększaniu kapitału, d) podejmowaniu ryzyka ewentualnych strat w sytuacji inwestowania posiadanych zasobów.

Implikacja trzecia jest związana z twierdzeniem, że jednostki, którym brakuje zasobów adaptacyjnych są skłonne do przyjmowania defensywnej postawy¹³. Zachowanie tego rodzaju wynika zarówno z konieczności zachowania minimalnych rezerw po to, aby wykorzystać posiadane zasoby do przetrwania w przyszłych sytuacjach trudnych, jak również z powodu dotkliwego odczuwania strat. Należy podkreślić to, że człowiek dysponujący skrajnie małym kapitałem przystosowawczym bardzo silnie odczuwa stres i negatywne reakcje emocjonalne w sytuacji ponoszenia początkowej straty. Dodatkowo, mechanizm gwałtownej spirali dalszych deficytów, zwiększa już istniejące napięcie psychiczne i nasila negatywne emocje. W konsekwencji konieczność zwalczania negatywnych stanów psychicznych prowadzi do uszczuplenia istniejących rezerw adaptacyjnych. Trzeba również zauważyć, że szczególnie wysoki poziom stresu jest indukowany w okolicznościach, w których występuje z jednej strony duże wydatkowanie zasobów, zaś z drugiej – niewielka możliwość uzyskania zysku. Doświadczenie tego rodzaju sytuacji często prowadzi do tego, że osoba¹⁴: a) zaczyna częściej przejawiać zachowania dewiacyjne, b) zyskuje świadomość niekorzystnej sytuacji własnej, c) traci poczucie kontroli nad własnym losem.

Ad 5-13) Charakterystyka czynników ochraniających młodzież przed wykluczeniem społecznym, które są związane z częstą preferencją konstruktywnych strategii zaradczych i rzadką preferencją destrukcyjnych strategii zaradczych w sytuacjach trudnych. Bardzo ważnym rodzajem czynników ochraniających przed wykluczeniem społecznym są kompetencje zaradcze w sytuacjach problemowych¹⁵. Jeśli osoba spostrzega sytuację jako stresującą, wówczas zostaje uruchomiony proces adaptacyjny w postaci radzenia sobie. Jego przebieg zależy od szacowania przez człowieka, co można zrobić, by sprostać wymaganiom zaistniałych okoliczności. Możliwości zaradcze są oceniane pod kątem dwóch podstawowych funkcji¹⁶:

- ① zmiany sytuacji na lepszą (strategie ukierunkowane na problem),
- ① takiej samoregulacji emocjonalnej, aby nie doszło do załamania odporności psychicznej ani społecznego funkcjonowania (strategie zorientowane na emocje).

Sposoby zaradcze służące zmianie stanu rzeczy na korzystniejszy mogą przyjmować różnorodne formy – np. monitorowania stresu, strukturalizacji sytuacji czy poszukiwania społecznego wsparcia. Ich skuteczność wymaga jednak prawidłowego funkcjonowania systemu poznawczego, który służy realistycznemu spostrzeganiu stresorów i dostępnych zasobów zaradczych. Jeśli w wyniku takiej oceny jednostka dojdzie do wniosku, że nie potrafi rozwiązać zaistniałego problemu, to zaczyna inicjować emocjonalne strategie zaradcze (np. fizycz-

¹² Tamże s. 98-99.

¹³ Tamże s. 100.

¹⁴ Tamże s. 193.

¹⁵ P. Oleś. Wprowadzenie do psychologii osobowości. Warszawa Wyd. Nauk. „Scholar” 2005 s. 216-217.

¹⁶ Lazarus, jw. s. 24.

ne usuwanie się z sytuacji, stosowanie mechanizmów obronnych, ignorowanie problemu)¹⁷. Ryzyko zaburzeń w przystosowaniu występuje szczególnie wtedy, gdy funkcje zmiany stanu rzeczy i regulacji emocjonalnej wchodzi w konflikt – np. efekt samospokożenia uzyskany w wyniku używania substancji psychoaktywnych uniemożliwia podjęcie działań adaptacyjnych¹⁸.

¹⁷ J. Brandstädter, G. Renner. Tenacious goal pursuit and flexible goal adjustment: explication and age-related analysis of assimilative and accommodative strategies of coping. „Psychology and Aging” 1990 t. 5 s. 58-67; C. Sheridan, S. Radmacher. Psychologia zdrowia. Wyzwanie dla biomedycznego modelu zdrowia. Warszawa IPZ, PTP 1998 s. 224-226.

¹⁸ I. Heszen-Niejodek. Teoria stresu psychologicznego i radzenia sobie. W: Psychologia. Podręcznik akademicki. Jednostka w społeczeństwie i elementy psychologii stosowanej. T. 3. Red. J. Strelau. Gdańsk GWP 2000 s. 477.

1.2. Zawartość treściowa (itemy) metody

Kwestionariusz Zasobów Przystosowawczych Młodzieży

I. Niewiadomska (część A), S. Hobfoll (części B, C)

Chcesz mieć wpływ na przyszłość swoich koleżanek i kolegów ...

PODZIEL SIĘ Z NAMI WIEDZĄ O SOBIE. ONA POMOŻE ZMIENIAĆ ŚWIAT W KTÓRYM ŻYJESZ !!!

A. Poniższe zdania opisują różne sytuacje w które mogą się zdarzyć w Twoim życiu. Proszę zakreślić kółkiem jedną cyfrę przy każdym stwierdzeniu. Cyfry odzwierciedlają częstość Twoich doświadczeń związanych z opisanymi sytuacjami, przy czym: 1 – nigdy, 2 – bardzo rzadko, czyli kilka razy w życiu, 3 – czasami, co oznacza kilka razy w roku, 4 – często to z kolei kilka razy w miesiącu, 5 – bardzo często tj. kilka razy w tygodniu.

A.1. Jak często w przeszłości doświadczyłeś/aś sytuacji, w których:	nigdy	bardzo rzadko	czasami	często	bardzo często
1. nie miałeś zaspokojonych podstawowych potrzeb (np. głód, brak snu, brak opieki, brak domu, brak miłości itp.)	1	2	3	4	5
2. wykonywałeś zadania przekraczające możliwości fizyczne lub psychiczne	1	2	3	4	5
3. znosiłeś ból fizyczny lub psychiczny (np. poniżenie, zawstydzenie, krzywda)	1	2	3	4	5
4. przeżywałeś konflikty wywołujące negatywne emocje	1	2	3	4	5
5. miałeś poczucie zagrożenia	1	2	3	4	5
6. występowały duże przeszkody w realizacji planów	1	2	3	4	5
7. nie wiedziałeś, co masz zrobić w określonych sytuacjach	1	2	3	4	5
A.2. Jak często w przeszłości doświadczałeś/aś sytuacji, w których miałeś/aś <u>poczucie sukcesu</u> w życiu:	nigdy	bardzo rzadko	czasami	często	bardzo często
1. osobistym	1	2	3	4	5
2. rodzinnym	1	2	3	4	5
3. szkolnym	1	2	3	4	5
4. towarzyskim	1	2	3	4	5

A.3. Jak często w przeszłości doświadczałeś/aś sytuacji, w których miałeś/aś poczucie porażki w życiu:	<i>nigdy</i>	<i>bardzo rzadko</i>	<i>czasami</i>	<i>często</i>	<i>bardzo często</i>
1. osobistym	1	2	3	4	5
2. rodzinnym	1	2	3	4	5
3. szkolnym	1	2	3	4	5
4. towarzyskim	1	2	3	4	5
A.4. Jak często obecnie doświadczasz sytuacji, których:	<i>nigdy</i>	<i>bardzo rzadko</i>	<i>czasami</i>	<i>często</i>	<i>bardzo często</i>
1. nie masz zaspokojonych podstawowych potrzeb (np. głód, brak snu, brak opieki, brak domu, brak miłości itp.)	1	2	3	4	5
2. wykonujesz zadania przekraczające możliwości fizyczne lub psychiczne	1	2	3	4	5
3. znosisz ból fizyczny lub psychiczny (np. poniżenie, zawstydzenie, krzywda)	1	2	3	4	5
4. przeżywasz konflikty wywołujące negatywne emocje	1	2	3	4	5
5. masz poczucie zagrożenia	1	2	3	4	5
6. występują duże przeszkody w realizacji planów	1	2	3	4	5
7. nie wiesz, co masz zrobić w określonych sytuacjach	1	2	3	4	5
A.5. Jak często w obecnie doświadczasz sytuacji, w których masz poczucie sukcesu w życiu:	<i>nigdy</i>	<i>bardzo rzadko</i>	<i>czasami</i>	<i>często</i>	<i>bardzo często</i>
1. osobistym	1	2	3	4	5
2. rodzinnym	1	2	3	4	5
3. szkolnym	1	2	3	4	5
4. towarzyskim	1	2	3	4	5
A.6. Jak często w obecnie doświadczasz sytuacji, w których masz poczucie porażki w życiu:	<i>nigdy</i>	<i>bardzo rzadko</i>	<i>czasami</i>	<i>często</i>	<i>bardzo często</i>
1. osobistym	1	2	3	4	5
2. rodzinnym	1	2	3	4	5
3. szkolnym	1	2	3	4	5
4. towarzyskim	1	2	3	4	5
A.7. Według Twojej opinii, jak często w przyszłości będziesz doświadczał/a sytuacji, w których:	<i>nigdy</i>	<i>bardzo rzadko</i>	<i>czasami</i>	<i>często</i>	<i>bardzo często</i>
1. nie będziesz miał/a zaspokojonych podstawowych potrzeb (np. głód, brak snu, brak opieki, brak domu, brak miłości itp.)	1	2	3	4	5
2. będziesz wykonywał/a zadania przekraczające możliwości fizyczne lub psychiczne	1	2	3	4	5
3. będziesz znosił/a ból fizyczny lub psychiczny (np. poniżenie, zawstydzenie, krzywda)	1	2	3	4	5
4. będziesz przeżywał/a konflikty wywołujące negatywne emocje	1	2	3	4	5

5. będziesz miał/a poczucie zagrożenia	1	2	3	4	5
6. napotkasz duże przeszkody w realizacji planów	1	2	3	4	5
7. nie będziesz wiedział/a, co masz zrobić w określonych sytuacjach	1	2	3	4	5
A.8. Według Twojej opinii, jak często w przyszłości będziesz doświadczał/a <u>poczucia sukcesu</u> w życiu:	<i>nigdy</i>	<i>bardzo rzadko</i>	<i>czasami</i>	<i>często</i>	<i>bardzo często</i>
1. osobistym	1	2	3	4	5
2. rodzinnym	1	2	3	4	5
3. szkolnym	1	2	3	4	5
4. towarzyskim	1	2	3	4	5
A.9. Według Twojej opinii, jak często w przyszłości będziesz doświadczał/a <u>poczucie porażki</u> w życiu:	<i>nigdy</i>	<i>bardzo rzadko</i>	<i>czasami</i>	<i>często</i>	<i>bardzo często</i>
1. osobistym	1	2	3	4	5
2. rodzinnym	1	2	3	4	5
3. szkolnym	1	2	3	4	5
4. towarzyskim	1	2	3	4	5

B. Proszę abyś potraktował różne aspekty Twojego życia, doświadczenia, edukacji, zależności z otoczeniem jako Twoje „zasoby”. Proszę ocenić znaczenie poszczególnych grup zasobów, stopień ich pozyskania w ostatnim roku oraz stopień ich utraty w ostatnim roku. Do oceny zasobów proszę zastosować skalę:

① Do kolumny pierwszej: 1 bardzo niskie, 2 – niskie, 3 – przeciętne, 4 – duże, 5 – bardzo duże

① Do kolumny 2 i 3: 1 - bardzo niewiele, 2 – nieznacznie, 3 – trochę, 4 – dużo, 5 – bardzo dużo

Sposób oceny zilustrowany został na poniższym przykładzie:

Zasób: **Czas wolny**

Subiektywne znaczenie zasobu: 3 [komentarz: czas wolny posiada dla mnie umiarkowane znaczenie]

Stopień zysku zasobu: 2 [komentarz: w ciągu ostatniego roku zyskałem około 30 minut dziennie, gdyż kupiłem zmywarkę i nie muszę już ręcznie zmywać]

Stopień utraty zasobu: 5 [komentarz: w ciągu ostatniego roku straciłem mnóstwo wolnego czasu, gdyż podjąłem naukę w szkole językowej]

Zasoby, czyli coś co ma dla Ciebie znaczenie	Stopień znaczenia w moim życiu	Ile zyskałeś, ile ci przybyło (doszło)	Ile straciłeś, ile ci ubyło
1. Przyjaciele, na których zawsze mogę liczyć	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
2. Poczucie, że wiedzie mi się	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
3. Wystarczający czas na sen	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
4. Udałe kontakty z ojcem	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
5. Umiejętność kontrolowania własnych emocji	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
6. Poczucie, że jestem wartościowy dla innych	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
7. Stabilność rodzinna	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
8. Czas wolny	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
9. Radzenie sobie ze stresem	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
10. Poczucie dumy z siebie	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
11. Bliskość z jedną lub wieloma osobami z mojej rodziny	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
12. Czas na naukę	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
13. Poczucie, że realizuję moje cele	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
14. Dobre relacje z matką	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
15. Dzielnie czasu z tymi, których kocham.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5

Zasoby, czyli coś co ma dla Ciebie znaczenie	Stopień znaczenia w moim życiu	Ile zyskałeś, ile ci przybyło (doszło)	Ile straciłeś, ile ci ubyło
16. Sprzęt, książki potrzebne do nauki	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
17. Nadzieja	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
18. Zdrowie moich najbliższych	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
19. Siły witalne/ wytrzymałość	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
20. Wyposażenie potrzebne w domu	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
21. Poczucie, że moje przyszłe powodzenie zależy ode mnie	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
22. Świadomość tego, co jest dla mnie ważne	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
23. Moje zdrowie	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
24. Mieszkanie, które odpowiada moim potrzebom	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
25. Poczucie optymizmu	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
26. Odpowiednie kontakty z rówieśnikami	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
27. Odpowiednie odżywianie się	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
28. Brak konfliktów z prawem	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
29. Poczucie humoru	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
30. Możliwość rozwijania zainteresowań	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
31. Poczucie bliskości z rodzeństwem	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
32. Umiejętność powstrzymania się od zachowań agresywnych	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
33. Poczucie, że mam kontrolę nad swoim życiem	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
34. Pełnienie roli przywódcy	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
35. Umiejętność dobrego porozumiewania się	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
36. Posiadanie kieszonkowego	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
37. Poczucie, że moje życie jest spokojne	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
38. Uznanie dla moich osiągnięć	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
39. Umiejętności organizacyjne	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
40. Środki na uprawianie sportu	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
41. Poczucie zaangażowania w rozwiązywanie problemów społecznych	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
42. Posiadanie przynajmniej jednego przyjaciela	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
43. Pieniądze na przyjemności	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
44. Samodyscyplina	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5

Zasoby, czyli coś co ma dla Ciebie znaczenie	Stopień znaczenia w moim życiu	Ile zyskałeś, ile ci przybyło (doszło)	Ile straciłeś, ile ci ubyło
45. Zrozumienie ze strony nauczycieli, wychowawców	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
46. Oszczędności lub pieniądze na nieprzewidziane wydarzenia	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
47. Siła do zrealizowania podjętych zadań	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
48. Zdrowie moich rodziców	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
49. Wsparcie ze strony nauczycieli, wychowawców	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
50. Satysfakcjonujące wyniki w nauce	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
51. Poczucie własnej wartości	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
52. Rozwijanie się poprzez edukację lub doskonalenie zawodowe	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
53. Odpowiednie zabezpieczenie finansowe	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
54. Poczucie niezależności	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
55. Towarzystwo	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
56. Umiejętności artystyczne	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
57. Świadomość celu do jakiego w życiu zmierzam	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
58. Przejawy pozytywnych uczuć od innych	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
59. Umiejętność porozumienia się z ludźmi	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
60. Poczucie, że moje życie ma sens/ cel	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
61. Pozytywne uczucia względem siebie	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
62. Ludzie, od których mogę się uczyć	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
63. Pieniądze na zdobywanie dodatkowych kwalifikacji zawodowych	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
64. Pomoc w nauce	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
65. Ubezpieczenie zdrowotne	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
66. Zaangażowanie w kościele, wspólnocie religijnej itp.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
67. Możliwość prowadzenia działalności wolontariackiej	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
68. Pomoc w realizowaniu zadań w domu	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
69. Lojalność przyjaciół	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
70. Pieniądze na rozwój osobisty i samodoskonalenie (edukacja, rozpoczęcie działalności gospodarczej itp.)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5

Zasoby, czyli coś co ma dla Ciebie znaczenie	Stopień znaczenia w moim życiu	Ile zyskałeś, ile ci przybyło (doszło)	Ile straciłeś, ile ci ubyło
71. Pomoc w wyborze zawodu	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
72. Przynależność do organizacji, w których mogę dzielić z innymi moje zainteresowania	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
73. Ciekawe wspomnienia z wakacji (np. z podróży)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
74. Sprawność fizyczna	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	2 3 4 5

C. Wymień najbardziej stresujące wydarzenie, które ostatnio miało miejsce w Twoim życiu:

.....

Odniesz podane zdania do stresującego wydarzenia, które przed chwilą wymieniałeś. Do jakiego stopnia każde stwierdzenie odzwierciedla Twoje reakcje? Określ to w skali od 1 („Wcale tak nie robiłem/am”) do 5 („Zdecydowanie tak robiłem/am”).

1. Nie poddawałem się nawet w najgorszej sytuacji, bo często można ją zmienić o 180 stopni	1	2	3	4	5
2. Zapytałem przyjaciół co by zrobili na moim miejscu	1	2	3	4	5
3. Działalem szybko, bo zawsze lepiej od razu rzucić się na głęboką wodę	1	2	3	4	5
4. Staralem się przejąć kontrolę, ale tak, żeby inni sądzili, że to oni pociągają za sznurki	1	2	3	4	5
5. Polegałem na sobie i na swojej sile, bo nie ma sensu oglądać się na innych	1	2	3	4	5
6. Słuchałem głosu instynktu, a nie rozumu	1	2	3	4	5
7. Unikałem problemu; tego typu sprawy często same się rozwiązują	1	2	3	4	5
8. Atakowałem na całego; byłem agresywny	1	2	3	4	5
9. Poradziłem się rodziny, co można zrobić	1	2	3	4	5
10. Nie zajmowałem się czymś innym, ponieważ sądziłem, że w takiej sytuacji coś się może poprawić	1	2	3	4	5
11. Zdałem się na swoje odruchowe reakcje	1	2	3	4	5
12. Byłem bardzo ostrożny i skrupulatnie rozważałem wszystkie możliwości (lepiej dmuchać na zimne niż się sparzyć)	1	2	3	4	5
13. Poprosiłem innych o pomoc	1	2	3	4	5
14. Działalem, ale nie zużyłem wszystkich swoich zasobów, dopóki nie nabrałem całkowitej pewności, na czym stoję	1	2	3	4	5
15. Nie dałem za wygraną, dopóki sprawa nie przyschła.	1	2	3	4	5
16. Przystąpiłem do kontrataku, uderzając z zaskoczenia	1	2	3	4	5
17. Sprzymierzyłem się z innymi, by wspólnie się uporać z sytuacją	1	2	3	4	5
18. Liczyłem na siebie, ale jednocześnie polegałem na swoich bliskich	1	2	3	4	5
19. Dbalem o własny interes, nawet jeśli musiałem iść po trupach	1	2	3	4	5
20. Zająłem się czymś, żeby nie myśleć o problemie	1	2	3	4	5
21. Innym potrzebne było poczucie, że to oni rządzą, więc musiałem trochę lawirować, żeby zrobili to co chcą	1	2	3	4	5
22. Wycofałem się i poczekałem, aż ucichnie najgorsza burza	1	2	3	4	5
23. Staralem się pomóc innym zainteresowanym, ponieważ okazanie dobrej woli z reguły pomaga rozwiązać tego typu problem	1	2	3	4	5
24. Zanim się zdecydowałem, co robić, dobrze się zastanowiłem nad tym, co o tym sądzą inni	1	2	3	4	5
25. Czułem, że w tej sytuacji mogę coś zrobić	1	2	3	4	5

26. Po prostu bardziej się przyłożyłem; dałem z siebie wszystko	1	2	3	4	5
27. Wstrzymałem się z podejmowaniem działania, bo lepiej poczekać, aż sytuacja się ustabilizuje	1	2	3	4	5
28. Zwróciłem się do kogoś o wsparcie emocjonalne	1	2	3	4	5
29. Poruszałem się bardzo ostrożnie, bo nigdy nie wiadomo, jakie są prawdziwe zamiary innych	1	2	3	4	5
30. Starłem się ze wszystkich sił zadowolić innych, bo to naprawdę poprawia sytuację	1	2	3	4	5
31. Działłem dynamicznie, bo jeśli uda nam się zaskoczyć drugą osobę, to sprawy na ogół obracają się na naszą korzyść	1	2	3	4	5
32. Sprawy nie szły ku gorszemu, więc po prostu unikałem problemu	1	2	3	4	5
33. Nie wykręciłem się z sytuacji, chociaż czułem, że mogą zacząć się problemy	1	2	3	4	5
34. Pozwoliłem innym myśleć, że kontrolują sytuację, ale sam nie wypuszczałem steru z rąk	1	2	3	4	5
35. Zawierzyłem intuicji	1	2	3	4	5
36. Z miejsca zapewniłem sobie dominację	1	2	3	4	5
37. Nie miałem wyjścia i musiałem odrobinę pomanipulować i pokłuczyć	1	2	3	4	5
38. Rozmawiałem z ludźmi, żeby rozładować frustrację	1	2	3	4	5
39. Czym prędzej postarałem się zdobyć przewagę nad innymi	1	2	3	4	5
40. Rozłożyłem problem na części i zająłem się każdą z nich po kolei	1	2	3	4	5
41. Starłem się zaspokoić potrzeby innych zainteresowanych	1	2	3	4	5
42. Poszedłem za pierwszym impulsem; pierwsza myśl jest najlepsza	1	2	3	4	5
43. Najpierw postarałem się ochłonać, a dopiero potem zabrałem się do rozwiązywania problemu	1	2	3	4	5
44. Starłem się znajdować cudze słabości i je wykorzystywałem.	1	2	3	4	5
45. Chwyciłem byka za rogi; wziąłem sprawy w swoje ręce	1	2	3	4	5
46. Skonsultowałem swój plan działania z przyjaciółmi lub z rodziną	1	2	3	4	5
47. Skupiłem się na czymś innym, pozwalając, by problem sam się rozwiązał	1	2	3	4	5
48. Polegałem na własnej ocenie, bo tylko ja wiem, co dla mnie najlepsze	1	2	3	4	5
49. Byłem twardy i nie dałem się	1	2	3	4	5
50. Byłem asertywny i zadbałem o swoje potrzeby	1	2	3	4	5
51. Byłem silny i stanowczy, ale starałem się nie krzywdzić innych	1	2	3	4	5
52. Stawiłem czoło sytuacji; nie odwracałem się od problemu	1	2	3	4	5

D. Metryczka

F.1. Dane społeczno - demograficzne

1. Płeć

Kobieta	Mężczyzna
<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

2. Wiek

Proszę podać swój wiek:

3. Miejsce zamieszkania

	Miasto		
Wieś	Do 30 tys. mieszk.	31-100 tys. mieszk.	Pow. 100 tys. mieszk.
<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

4. Rodzaj szkoły:

.....

5. Średnia ocen ze szkoły w ostatnim roku szkolnym

6. Czy kiedykolwiek powtarzałeś/aś klasę

Nie	Tak	
<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/> ⇨	Z jakiego powodu (np. z ilu i jakich przedmiotów)

7. Czy kiedykolwiek popełniłeś/aś przestępstwo

Nie	Tak	
<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/> ⇨	Jakiego rodzaju: Jak często:

8. Czy kiedykolwiek zostałeś/aś ukarany/a za popełnienie przestępstwa

Nie	Tak	
<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/> ⇨	W jaki sposób:

9. Jak często używasz wymienionych poniżej substancji psychoaktywnych (można zaznaczyć kilka odpowiedzi):

	Nigdy	Bardzo rzadko	Czasami	Często	Bardzo często
1. Alkohol	1	2	3	4	5
2. Heroina	1	2	3	4	5
3. Metadon	1	2	3	4	5
4. Kokaina (Crack)	1	2	3	4	5
5. Amfetamina	1	2	3	4	5
6. Ekstazy	1	2	3	4	5
7. Konopie	1	2	3	4	5
8. Leki uspokajające/nasenne	1	2	3	4	5
9. Halucynogeny	1	2	3	4	5
10. Inne substancje (jakie?.....)	1	2	3	4	5

1.3. Psychometryczne właściwości narzędzia

W części poświęconej psychometrycznym właściwościom metody zostaną zaprezentowane statystyki rzetelności dla wyodrębnionych w metodzie czynników ochraniających młodzież przed wykluczeniem społecznym. Do analizy przedstawionego zagadnienia wykorzystano współczynnik Alfa Conbacha wskazujący na zgodność wewnętrzną wyodrębnionych w metodzie wymiarów.

Analiza rzetelności dla każdego czynnika ochraniającego zostanie przeprowadzona na dwóch poziomach. Najpierw będzie ukazana wartość współczynnika zgodności wewnętrznej dla każdego wymiaru. Zaś w dalszej kolejności zostaną zaprezentowane korelacje poszczególnych itemów z całym wymiarem oraz wysokość Alfa Conbacha dla określonego wymiaru, ale bez kolejnych twierdzeń, które go konstytuują. W ten sposób można wskazać, z jaką siłą poszczególne itemy konstytuują wyodrębnione w metodzie czynniki.

A.1.: Doświadczanie minionych sytuacji trudnych

Tab. 1. Statystyki rzetelności dla wymiaru doświadczania minionych sytuacji trudnych (A.1.)

Alfa Cronbacha	Liczba pozycji
,793	7

Współczynnik zgodności wewnętrznej dla wskaźnika A.1. wynosi 0,79. Przy czym na wskaźnik ten składają się wyniki, jakie można uzyskać w 7 itemach.

Tab. 2. Statystyki pozycji poszczególnych twierdzeń dla wymiaru minionych sytuacji trudnych (A.1.)

<i>Jak często w przeszłości doświadczyłeś/aś sytuacji, w których:</i>	<i>Średnia skali po usunięciu pozycji</i>	<i>Wariancja skali po usunięciu pozycji</i>	<i>Korelacja pozycji Ogółem</i>	<i>Alfa Cronbacha po usunięciu pozycji</i>
5. miałeś poczucie zagrożenia	14,05	13,584	,651	,741
4. przeżywałeś konflikty wywołujące negatywne emocje	13,39	14,054	,604	,751
3. znosiłeś ból fizyczny lub psychiczny (np. poniżenie, zawstydzenie, krzywda)	14,01	13,935	,587	,754

Jak często w przeszłości doświadczyłeś/aś sytuacji, w których:	Średnia skali po usunięciu pozycji	Wariancja skali po usunięciu pozycji	Korelacja pozycji Ogółem	Alfa Cronbacha po usunięciu pozycji
6. występowały duże przeszkody w realizacji planów	13,69	14,638	,533	,765
1. nie miałeś zaspokojonych podstawowych potrzeb (np. głód, brak snu, brak opieki, brak domu, brak miłości itp.)	14,46	15,391	,446	,780
2. wykonywałeś zadania przekraczające możliwości fizyczne lub psychiczne	14,09	15,301	,424	,785
7. nie wiedziałeś, co masz zrobić w określonych sytuacjach	13,46	15,652	,405	,787

Korelacje poszczególnych pozycji z całym wymiarem (A.1.) wahają się między 0,651 (dla pozycji 5.: minione poczucie zagrożenia) a 0,405 (dla pozycji 7.: minione sytuacje nowe).

A.2.: Doświadczenie minionych sukcesów

Tab. 3. Statystyki rzetelności dla wymiaru doświadczania minionych sukcesów (A.2.)

Alfa Cronbacha	Liczba pozycji
,716	4

Współczynnik zgodności wewnętrznej dla wskaźnika A.2., na który składają się cztery pozycje wynosi 0,72.

Tab. 4. Statystyki pozycji poszczególnych twierdzeń dla wymiaru minionych sukcesów (A.2.)

Jak często w przeszłości doświadczyłeś/aś sukcesów o charakterze:	Średnia skali po usunięciu pozycji	Wariancja skali po usunięciu pozycji	Korelacja pozycji Ogółem	Alfa Cronbacha po usunięciu pozycji
4. towarzyskim	9,92	4,106	,599	,592
1. osobistym	10,11	5,090	,559	,639
2. rodzinnym	10,19	4,776	,455	,684
3. szkolnym	10,41	4,500	,441	,699

Korelacje poszczególnych pozycji z całym wymiarem (A.2.) wahają się między 0,599 (dla pozycji 4.: miniony sukces w wymiarze towarzyskim) a 0,441 (dla pozycji 3.: miniony sukces w wymiarze szkolnym).

A.3.: Doświadczenie minionych porażek

Tab. 5. Statystyki rzetelności dla wymiaru doświadczania minionych porażek (A.3.)

Alfa Cronbacha	Liczba pozycji
,747	4

Współczynnik zgodności wewnętrznej dla wskaźnika A.3., na który składają się cztery pozycje wynosi 0,75.

Tab. 6. Statystyki pozycji poszczególnych twierdzeń dla wymiaru minionych porażek (A.3.)

<i>Jak często w przeszłości doświadczyłeś/aś porażek o charakterze:</i>	<i>Średnia skali po usunięciu pozycji</i>	<i>Wariancja skali po usunięciu pozycji</i>	<i>Korelacja pozycji Ogółem</i>	<i>Alfa Cronbacha po usunięciu pozycji</i>
1. osobistym	7,10	4,743	,638	,637
4. towarzyskim	7,28	4,707	,592	,660
2. rodzinnym	7,34	5,010	,510	,706
3. szkolnym	7,33	5,146	,439	,747

Korelacje poszczególnych pozycji z całym wymiarem (A.3.) wahają się między 0,638 (dla pozycji 1.: minione porażki wymiarze osobistym) a 0,439 (dla pozycji 3.: minione porażki w wymiarze szkolnym).

A.4.: Doświadczenie aktualnych sytuacji trudnych

Tab. 7. Statystyki rzetelności dla wymiaru doświadczania minionych porażek (A.3.)

Alfa Cronbacha	Liczba pozycji
,814	7

Współczynnik zgodności wewnętrznej dla wskaźnika A.4. (doświadczanie aktualnych sytuacji trudnych), na który składa się siedem pozycji, wynosi 0,81.

Tab. 8. Statystyki pozycji poszczególnych twierdzeń dla wymiaru aktualnych sytuacji trudnych (A.4.)

Jak często aktualnie doświadczasz sytuacji, w których:	Średnia skali po usunięciu pozycji	Wariancja skali po usunięciu pozycji	Korelacja pozycji Ogółem	Alfa Cronbacha po usunięciu pozycji
5. masz poczucie zagrożenia	13,17	15,264	,624	,777
6. występują duże przeszkody w realizacji planów	12,68	15,169	,590	,783
3. znosisz ból fizyczny lub psychiczny (np. poniżenie, zawstydzienie, krzywda)	13,18	15,660	,589	,784
4. przeżywasz konflikty wywołujące negatywne emocje	12,59	15,551	,567	,787
1. nie masz zaspokojonych podstawowych potrzeb (np. głód, brak snu, brak opieki, brak domu, brak miłości itp.)	13,38	16,031	,555	,790
7. nie wiesz, co masz zrobić w określonych sytuacjach	12,58	15,618	,516	,796
2. wykonujesz zadania przekraczające możliwości fizyczne lub psychiczne	12,94	16,034	,440	,810

Korelacje poszczególnych pozycji z całym wymiarem (A.4.) wahają się między 0,624 (dla pozycji 5.: terazniejsze zagrożenia) a 0,440 (dla pozycji 2.: aktualne przeciążenia).

A.5.: Doświadczanie aktualnych sukcesów

Tab. 9. Statystyki rzetelności dla wymiaru doświadczania aktualnych sukcesów (A.5.)

Alfa Cronbacha	Liczba pozycji
,763	4

Współczynnik zgodności wewnętrznej dla wskaźnika A.5. (doświadczanie aktualnych sukcesów), na który składają się cztery pozycje, wynosi 0,76.

Tab. 10. Statystyki pozycji poszczególnych twierdzeń dla wymiaru aktualnych sukcesów (A.5.)

Jak często aktualnie doświadczasz sukcesów o charakterze:	Średnia skali po usunięciu pozycji	Wariancja skali po usunięciu pozycji	Korelacja pozycji Ogółem	Alfa Cronbacha po usunięciu pozycji
1. osobistym	10,28	5,016	,739	,624
4. towarzyskim	10,20	4,875	,578	,699
3. szkolnym	10,61	5,308	,503	,739
2. rodzinnym	10,41	5,388	,463	,761

Korelacje poszczególnych pozycji z całym wymiarem (A.5.) wahają się między 0,739 (dla pozycji 1.: terazniejsze sukcesy osobiste) a 0,463 (dla pozycji 2.: aktualne sukcesy rodzinne).

A.6.: Doświadczanie aktualnych porażek

Tab. 11. Statystyki rzetelności dla wymiaru doświadczania aktualnych sukcesów (A.6.)

Alfa Cronbacha	Liczba pozycji
,794	4

Współczynnik zgodności wewnętrznej dla wskaźnika A.6. (doświadczanie aktualnych porażek), na który składają się cztery pozycje, wynosi 0,79.

Tab. 12. Statystyki pozycji poszczególnych twierdzeń dla wymiaru aktualnych porażek (A.6.)

Jak często aktualnie doświadczasz porażek o charakterze:	Średnia skali po usunięciu pozycji	Wariancja skali po usunięciu pozycji	Korelacja pozycji Ogółem	Alfa Cronbacha po usunięciu pozycji
1. osobistym	6,86	5,189	,719	,687
2. rodzinnym	7,11	6,036	,490	,796
3. szkolnym	6,84	5,236	,590	,753
4. towarzyskim	7,03	5,421	,633	,730

Korelacje poszczególnych pozycji z całym wymiarem (A.6.) wahają się między 0,719 (dla pozycji 1.: terazniejsze porażki osobiste) a 0,633 (dla pozycji 4.: aktualne porażki towarzyskie).

A.7.: Przewidywanie przyszłych sytuacji trudnych

Tab. 13. Statystyki rzetelności dla wymiaru doświadczania przewidywanych sytuacji trudnych (A.7.)

Alfa Cronbacha	Liczba pozycji
,846	7

Współczynnik zgodności wewnętrznej dla wskaźnika A.7. (przewidywanie sytuacji trudnych w przyszłej perspektywie czasowej), na który składa się siedem pozycji, wynosi 0,85.

Tab. 14. Statystyki pozycji poszczególnych twierdzeń dla wymiaru przewidywanych sytuacji trudnych (A.7.)

Według Twojej opinii, jak często będziesz doświadczał sytuacji, w których:	Średnia skali po usunięciu pozycji	Wariancja skali po usunięciu pozycji	Korelacja pozycji Ogółem	Alfa Cronbacha po usunięciu pozycji
6. napotkasz duże przeszkody w realizacji planów	12,64	15,844	,716	,806
4. będziesz przeżywał/a konflikty wywołujące negatywne emocje	12,76	16,453	,690	,812
5. będziesz miał/a poczucie zagrożenia	13,22	16,863	,614	,823
7. nie będziesz wiedział/a, co masz zrobić w określonych sytuacjach	12,69	16,409	,603	,825
3. będziesz znosił/a ból fizyczny lub psychiczny (np. poniżenie, zawstydzenie, krzywda)	13,29	17,478	,568	,830
1. nie będziesz miał/a zaspokojonych podstawowych potrzeb (np. głód, brak snu, brak opieki, brak domu, brak miłości itp.)	13,41	17,533	,551	,832
2. będziesz wykonywał/a zadania przekraczające możliwości fizyczne lub psychiczne	12,95	16,868	,497	,843

Korelacje poszczególnych pozycji z całym wymiarem (A.7.) wahają się między 0,716 (dla pozycji 6.: przewidywane przeszkody) a 0,497 (dla pozycji 2.: przewidywane przeciążenia).

A.8.: Przewidywanie przyszłych sukcesów

Tab. 15. Statystyki rzetelności dla wymiaru doświadczania przewidywanych sukcesów (A.8.)

Alfa Cronbacha	Liczba pozycji
,865	4

Współczynnik zgodności wewnętrznej dla wskaźnika A.8. (doświadczanie przewidywanych sukcesów), na który składają się cztery pozycje, wynosi 0,86.

Tab. 16. Statystyki pozycji poszczególnych twierdzeń dla wymiaru przewidywanych sukcesów (A.8.)

Według Twojej opinii, jak często w przyszłości będziesz doświadczał sukcesów o charakterze:	Średnia skali po usunięciu pozycji	Wariancja skali po usunięciu pozycji	Korelacja pozycji Ogółem	Alfa Cronbacha po usunięciu pozycji
1. osobistym	11,20	5,895	,818	,787
4. towarzyskim	11,07	6,005	,730	,822
3. szkolnym	11,26	6,213	,661	,849
2. rodzinnym	11,26	6,130	,658	,852

Korelacje poszczególnych pozycji z całym wymiarem (A.8.) wahają się między 0,818 (dla pozycji 1.: przewidywanych sukcesów osobistych) a 0,658 (dla pozycji 2.: przewidywanych sukcesów rodzinnych).

A.9.: Przewidywanie przyszłych porażek

Tab. 17. Statystyki rzetelności dla wymiaru doświadczania przewidywanych porażek (A.9.)

Alfa Cronbacha	Liczba pozycji
,837	4

Współczynnik zgodności wewnętrznej dla wskaźnika A.9. (doświadczanie przewidywanych porażek), na który składają się cztery pozycje, wynosi 0,84.

Tab. 18. Statystyki pozycji poszczególnych twierdzeń dla wymiaru przewidywanych porażek (A.9.)

Według Twojej opinii, jak często w przyszłości będziesz doświadczał porażek o charakterze:	Średnia skali po usunięciu pozycji	Wariancja skali po usunięciu pozycji	Korelacja pozycji Ogółem	Alfa Cronbacha po usunięciu pozycji
1. osobistym	6,44	4,430	,726	,770
4. towarzyskim	6,55	4,302	,688	,785
3. szkolnym	6,40	4,487	,677	,790
2. rodzinnym	6,59	4,618	,590	,829

Korelacje poszczególnych pozycji z całym wymiarem (A.9.) wahają się między 0,726 (dla pozycji 1.: przewidywanych porażek osobistych) a 0,590 (dla pozycji 2.: przewidywanych porażek rodzinnych).

B.1.1.: Znaczenie zasobów podmiotowych

Tab. 19. Statystyki rzetelności dla wymiaru doświadczania znaczenia zasobów podmiotowych (B.1.1.)

Alfa Cronbacha	Liczba pozycji
,905	26

Współczynnik zgodności wewnętrznej dla wskaźnika B.1.1. (doświadczanie znaczenia zasobów podmiotowych), na który składa się dwadzieścia sześć pozycji, wynosi 0,90.

Tab. 20. Statystyki pozycji poszczególnych twierdzeń dla wymiaru przypisywania znaczenia zasobom podmiotowym (B.1.1.)

<i>Przypisywanie znaczenia zasobom podmiotowym:</i>	<i>Średnia skali po usunięciu pozycji</i>	<i>Wariancja skali po usunięciu pozycji</i>	<i>Korelacja pozycji Ogółem</i>	<i>Alfa Cronbacha po usunięciu pozycji</i>
60. Poczucie, że moje życie ma sens/cel	100,12	175,178	,636	,899
61. Pozytywne uczucia względem siebie	100,34	176,329	,620	,899
59. Umiejętność porozumienia się z ludźmi	100,11	177,358	,617	,899
35. Umiejętność dobrego porozumiewania się	100,16	176,952	,616	,899
33. Poczucie, że mam kontrolę nad swoim życiem	100,13	176,477	,600	,900
51. Poczucie własnej wartości	100,26	175,921	,598	,899
44. Samodyscyplina	100,53	175,421	,560	,900
25. Poczucie optymizmu	100,31	177,202	,545	,900
39. Umiejętności organizacyjne	100,32	178,070	,537	,901
6. Poczucie, że jestem wartościowy dla innych	100,31	177,486	,529	,901
10. Poczucie dumy z siebie	100,59	176,914	,524	,901
22. Świadomość tego, co jest dla mnie ważne	100,12	178,196	,519	,901
13. Poczucie, że realizuję moje cele	100,23	178,088	,516	,901
9. Radzenie sobie ze stresem	100,45	176,862	,513	,901
5. Umiejętność kontrolowania własnych emocji	100,36	177,833	,508	,901

Przypisywanie znaczenia zasobom podmiotowym:	Średnia skali po usunięciu pozycji	Wariancja skali po usunięciu pozycji	Korelacja pozycji Ogółem	Alfa Cronbacha po usunięciu pozycji
32. Umiejętność powstrzymania się od zachowań agresywnych	100,50	175,388	,500	,901
21. Poczucie, że moje przyszłe powodzenie zależy ode mnie	100,12	179,798	,482	,902
57. Świadomość celu do którego w życiu zmierzam	100,28	177,704	,480	,902
17. Nadzieja	100,55	177,260	,465	,902
2. Poczucie, że wiedzie mi się	100,40	179,901	,447	,902
37. Poczucie, że moje życie jest spokojne	100,57	176,815	,440	,903
41. Poczucie zaangażowania w rozwiązywanie problemów społecznych	100,97	178,340	,423	,903
29. Poczucie humoru	100,11	180,680	,419	,903
54. Poczucie niezależności	100,29	180,854	,381	,904
73. Ciekawe wspomnienia z wakacji(np. z podróży)	100,26	180,762	,341	,905
56. Umiejętności artystyczne	101,10	180,410	,251	,909

Korelacje poszczególnych pozycji z całym wymiarem (B.1.1.) wahają się między 0,636 (dla pozycji 60.: przypisywanie znaczenia poczuciu, że moje życie ma sens/cel) a 0,251 (dla pozycji 56.: przypisywanie znaczenia umiejętnościom artystycznym).

B.1.2.: Doświadczanie zysków w zasobach podmiotowych

Tab. 21. Statystyki rzetelności dla wymiaru doświadczania zysków w zasobach podmiotowych (B.1.2.)

Alfa Cronbacha	Liczba pozycji
,952	26

Współczynnik zgodności wewnętrznej dla wskaźnika B.1.2. (doświadczanie zysków w zasobach podmiotowych), na który składa się dwadzieścia sześć pozycji, wynosi 0,95.

Tab. 22. Statystyki pozycji poszczególnych twierdzeń dla wymiaru doświadczania zysków w zasobach podmiotowych (B.1.2.)

Doświadczanie zysków w zasobach podmiotowych	Średnia skali po usunięciu pozycji	Wariancja skali po usunięciu pozycji	Korelacja pozycji Ogółem	Alfa Cronbacha po usunięciu pozycji
61. Pozytywne uczucia względem siebie	81,39	439,403	,753	,949
35. Umiejętność dobrego porozumiewania się	81,30	443,581	,749	,949
59. Umiejętność porozumienia się z ludźmi	81,14	443,114	,748	,949
60. Poczucie, że moje życie ma sens/ cel	81,29	438,898	,747	,949
39. Umiejętności organizacyjne	81,29	443,261	,712	,949
51. Poczucie własnej wartości	81,40	442,545	,705	,949
33. Poczucie, że mam kontrolę nad swoim życiem	81,33	441,277	,697	,949
37. Poczucie, że moje życie jest spokojne	81,64	441,624	,688	,949
29. Poczucie humoru	81,11	443,508	,674	,949
22. Świadomość tego, co jest dla mnie ważne	81,23	446,908	,672	,950
44. Samodyscyplina	81,52	444,881	,661	,950
25. Poczucie optymizmu	81,31	447,986	,655	,950
5. Umiejętność kontrolowania własnych emocji	81,42	447,251	,651	,950
57. Świadomość celu do jakiego w życiu zmierzam	81,32	445,588	,638	,950
6. Poczucie, że jestem wartościowy dla innych	81,33	447,227	,630	,950
2. Poczucie, że wiedzie mi się	81,45	450,758	,623	,950
13. Poczucie, że realizuję moje cele	81,40	448,327	,611	,950
10. Poczucie dumy z siebie	81,48	450,978	,603	,950
21. Poczucie, że moje przyszłe powodzenie zależy ode mnie	81,25	448,178	,599	,950
17. Nadzieja	81,52	447,451	,594	,950
54. Poczucie niezależności	81,33	449,023	,588	,950

Doświadczanie zysków w zasobach podmiotowych	Średnia skali po usunięciu pozycji	Wariancja skali po usunięciu pozycji	Korelacja pozycji Ogółem	Alfa Cronbacha po usunięciu pozycji
41. Poczucie zaangażowania w rozwiązywanie problemów społecznych	81,75	448,939	,586	,950
73. Ciekawe wspomnienia z wakacji(np. z podróży)	81,08	446,029	,577	,951
9. Radzenie sobie ze stresem	81,49	452,785	,538	,951
32. Umiejętność powstrzymania się od zachowań agresywnych	81,40	453,696	,494	,951
56. Umiejętności artystyczne	81,91	451,925	,488	,952

Korelacje poszczególnych pozycji z całym wymiarem (B.1.2.) wahają się między 0,753 (dla pozycji 61.: zyski pozytywne uczuć względem siebie) a 0,488 (dla pozycji 56.: zyski w umiejętnościach artystycznych).

B.1.3.: Doświadczanie strat w zasobach podmiotowych

Tab. 23. Statystyki rzetelności dla wymiaru doświadczania strat w zasobach podmiotowych (B.1.3.)

Alfa Cronbacha	Liczba pozycji
,927	26

Współczynnik zgodności wewnętrznej dla wskaźnika B.1.3. (doświadczanie strat w zasobach podmiotowych), na który składa się dwadzieścia sześć pozycji, wynosi 0,93.

Tab. 24. Statystyki pozycji poszczególnych twierdzeń dla wymiaru doświadczania strat w zasobach podmiotowych (B.1.3.)

Doświadczanie strat w zasobach podmiotowych	Średnia skali po usunięciu pozycji	Wariancja skali po usunięciu pozycji	Korelacja pozycji Ogółem	Alfa Cronbacha po usunięciu pozycji
61. Pozytywne uczucia względem siebie	48,43	247,006	,695	,922
57. Świadomość celu do jakiego w życiu zmierzam	48,57	246,867	,657	,923
51. Poczucie własnej wartości	48,44	247,286	,656	,923
60. Poczucie, że moje życie ma sens/ cel	48,50	248,606	,636	,923

<i>Doświadczanie strat w zasobach podmiotowych</i>	<i>Średnia skali po usunięciu pozycji</i>	<i>Wariancja skali po usunięciu pozycji</i>	<i>Korelacja pozycji Ogółem</i>	<i>Alfa Cronbacha po usunięciu pozycji</i>
59. Umiejętność porozumienia się z ludźmi	48,67	249,234	,617	,923
44. Samodyscyplina	48,51	250,770	,613	,923
35. Umiejętność dobrego porozumiewania się	48,77	254,278	,599	,924
22. Świadomość tego, co jest dla mnie ważne	48,67	252,589	,581	,924
39. Umiejętności organizacyjne	48,74	252,648	,580	,924
73. Ciekawe wspomnienia z wakacji(np. z podróży)	48,89	252,329	,570	,924
33. Poczucie, że mam kontrolę nad swoim życiem	48,57	250,310	,569	,924
37. Poczucie, że moje życie jest spokojne	48,41	250,370	,556	,924
6. Poczucie, że jestem wartościowy dla innych	48,52	252,555	,547	,924
17. Nadzieja	48,46	250,376	,545	,925
54. Poczucie niezależności	48,58	251,586	,544	,925
25. Poczucie optymizmu	48,62	254,314	,542	,925
13. Poczucie, że realizuję moje cele	48,43	251,678	,535	,925
5. Umiejętność kontrolowania własnych emocji	48,57	254,019	,524	,925
41. Poczucie zaangażowania w rozwiązywanie problemów społecznych	48,81	255,508	,514	,925
10. Poczucie dumy z siebie	48,35	254,331	,501	,925
29. Poczucie humoru	48,86	257,200	,491	,925
21. Poczucie, że moje przyszłe powodzenie zależy ode mnie	48,80	257,617	,480	,925
2. Poczucie, że wiedzie mi się	48,43	254,664	,473	,926
56. Umiejętności artystyczne	48,75	255,759	,454	,926
32. Umiejętność powstrzymania się od zachowań agresywnych	48,76	258,183	,436	,926
9. Radzenie sobie ze stresem	48,40	254,989	,431	,926

Korelacje poszczególnych pozycji z całym wymiarem (B.1.3.) wahają się między 0,695 (dla pozycji 61.: strata pozytywnych uczuć względem siebie) a 0,431 (dla pozycji 9.: strata w obszarze kompetencji radzenia sobie ze stresem).

B.2.1.: Przypisywanie znaczenia zasobom stanu

Tab. 25. Statystyki rzetelności dla wymiaru przypisywania znaczenia zasobom stanu (B.2.1.)

Alfa Cronbacha	Liczba pozycji
,906	28

Współczynnik zgodności wewnętrznej dla wskaźnika B.2.1. (przypisywanie znaczenia zasobom stanu), na który składa się dwadzieścia osiem pozycji, wynosi 0,91.

Tab. 26. Statystyki pozycji poszczególnych twierdzeń dla wymiaru przypisywania znaczenia zasobom stanu (B.2.1.)

<i>Przypisywanie znaczenia zasobom stanu</i>	<i>Średnia skali po usunięciu pozycji</i>	<i>Wariancja skali po usunięciu pozycji</i>	<i>Korelacja pozycji Ogółem</i>	<i>Alfa Cronbacha po usunięciu pozycji</i>
68. Pomoc w realizowaniu zadań w domu	105,40	224,617	,646	,899
7. Stabilność rodzinna	104,83	227,527	,633	,900
49. Wsparcie ze strony nauczycieli, wychowawców	105,54	226,493	,596	,900
31. Poczucie bliskości z rodzeństwem	105,25	225,027	,590	,900
58. Przejawy pozytywnych uczuć od innych	104,84	232,642	,555	,902
48. Zdrowie moich rodziców	104,55	232,164	,552	,901
45. Zrozumienie ze strony nauczycieli, wychowawców	105,37	228,502	,550	,901
55. Towarzystwo	104,77	231,975	,542	,902
11. Bliskość z jedną lub wieloma osobami z mojej rodziny	104,93	230,407	,541	,901
64. Pomoc w nauce	105,35	229,150	,541	,901
14. Dobre relacje z matką	104,73	230,269	,532	,902
18. Zdrowie moich najbliższych	104,54	234,093	,524	,902
4. Udane kontakty z ojcem	105,22	226,199	,521	,902
71. Pomoc w wyborze zawodu	105,26	230,472	,509	,902

Przypisywanie znaczenia zasobom stanu	Średnia skali po usunięciu pozycji	Wariancja skali po usunięciu pozycji	Korelacja pozycji Ogółem	Alfa Cronbacha po usunięciu pozycji
26. Odpowiednie kontakty z rówieśnikami	104,85	230,432	,506	,902
69. Lojalność przyjaciół	104,71	232,595	,502	,902
62. Ludzie, od których mogę się uczyć	105,01	233,345	,495	,902
23. Moje zdrowie	104,73	234,575	,493	,903
38. Uznanie dla moich osiągnięć	105,07	232,462	,462	,903
67. Możliwość prowadzenia działalności wolontariackiej	105,88	229,876	,450	,903
66. Zaangażowanie w kościele, wspólnocie religijnej itp.	105,97	228,599	,436	,904
50. Satysfakcjonujące wyniki w nauce	105,11	233,443	,423	,904
28. Brak konfliktów z prawem	104,96	232,768	,398	,904
42. Posiadanie przynajmniej jednego przyjaciela	104,57	235,617	,390	,904
72. Przynależność do organizacji, w których mogę dzielić z innymi moje zainteresowania	105,39	233,693	,372	,905
30. Możliwość rozwijania zainteresowań	104,65	237,877	,368	,904
1. Przyjaciele, na których zawsze mogę liczyć	104,63	240,004	,276	,906
34. Pełnienie roli przywódcy	105,77	241,357	,164	,908

Korelacje poszczególnych pozycji z całym wymiarem (B.2.1.) wahają się między 0,646 (dla pozycji 68.: przypisywanie znaczenia pomocy w realizowaniu domowych zadań) a 0,146 (dla pozycji 34.: przypisywanie znaczenia pełnieniu roli dowódcy).

B.2.2.: Doświadczanie zysków w zasobach stanu

Tab. 27. Statystyki rzetelności dla wymiaru doświadczania zysków w zasobach stanu (B.2.2.)

Alfa Cronbacha	Liczba pozycji
,945	28

Współczynnik zgodności wewnętrznej dla wskaźnika B.2.2. (doświadczania zysków w zasobach stanu), na który składa się dwadzieścia osiem pozycji, wynosi 0,94.

Tab. 28. Statystyki pozycji poszczególnych twierdzeń dla wymiaru doświadczania zysków w zasobach stanu (B.2.2.)

<i>Doświadczanie zysków w zasobach stanu</i>	<i>Średnia skali po usunięciu pozycji</i>	<i>Wariancja skali po usunięciu pozycji</i>	<i>Korelacja pozycji Ogółem</i>	<i>Alfa Cronbacha po usunięciu pozycji</i>
58. Przejawy pozytywnych uczuć od innych	87,04	501,476	,741	,942
48. Zdrowie moich rodziców	87,14	497,930	,713	,942
68. Pomoc w realizowaniu zadań w domu	87,41	499,785	,713	,942
26. Odpowiednie kontakty z rówieśnikami	87,08	501,217	,697	,942
55. Towarzystwo	86,94	501,557	,681	,942
64. Pomoc w nauce	87,41	502,179	,680	,942
18. Zdrowie moich najbliższych	87,13	499,844	,679	,942
42. Posiadanie przynajmniej jednego przyjaciela	86,85	498,639	,679	,942
11. Bliskość z jedną lub wieloma osobami z mojej rodziny	87,33	503,050	,673	,942
23. Moje zdrowie	87,25	500,674	,673	,942
45. Zrozumienie ze strony nauczycieli, wychowawców	87,46	503,014	,667	,943
62. Ludzie, od których mogę się uczyć	87,12	506,068	,651	,943
69. Lojalność przyjaciół	86,97	506,426	,646	,943
38. Uznanie dla moich osiągnięć	87,22	505,091	,635	,943
49. Wsparcie ze strony nauczycieli, wychowawców	87,61	505,998	,626	,943
30. Możliwość rozwijania zainteresowań	86,93	510,218	,577	,943
14. Dobre relacje z matką	87,07	505,747	,576	,943
71. Pomoc w wyborze zawodu	87,60	505,362	,576	,944
31. Poczucie bliskości z rodzeństwem	87,30	506,531	,574	,944
7. Stabilność rodzinna	87,18	506,847	,568	,944
50. Satysfakcjonujące wyniki w nauce	87,28	507,960	,558	,944
34. Pełnienie roli przywódcy	87,66	510,887	,544	,944

Doświadczanie zysków w zasobach stanu	Średnia skali po usunięciu pozycji	Wariancja skali po usunięciu pozycji	Korelacja pozycji Ogółem	Alfa Cronbacha po usunięciu pozycji
72. Przynależność do organizacji, w których mogę dzielić z innymi moje zainteresowania	87,57	507,266	,530	,944
28. Brak konfliktów z prawem	87,36	501,366	,526	,944
4. Udane kontakty z ojcem	87,48	509,487	,497	,944
1. Przyjaciele, na których zawsze mogę liczyć	87,21	513,912	,478	,944
66. Zaangażowanie w kościele, wspólnocie religijnej itp.	87,84	514,342	,420	,945
67. Możliwość prowadzenia działalności wolontariackiej	87,75	519,678	,330	,946

Korelacje poszczególnych pozycji z całym wymiarem (B.2.2.) wahają się między 0,741 (dla pozycji 58.: doświadczania zysków w postaci przejawów pozytywnych uczuć ze strony innych) a 0,330 (dla pozycji 67.: doświadczaniu zysków w związku z prowadzeniem działalności wolontariackiej).

B.2.3.: Doświadczanie strat w zasobach stanu

Tab. 29. Statystyki rzetelności dla wymiaru doświadczania strat w zasobach stanu (B.2.3.)

Alfa Cronbacha	Liczba pozycji
,933	28

Współczynnik zgodności wewnętrznej dla wskaźnika B.2.3. (doświadczania strat w zasobach stanu), na który składa się dwadzieścia osiem pozycji, wynosi 0,93.

Tab. 30. Statystyki pozycji poszczególnych twierdzeń dla wymiaru doświadczania strat w zasobach stanu (B.2.3.)

Doświadczanie strat w zasobach stanu	Średnia skali po usunięciu pozycji	Wariancja skali po usunięciu pozycji	Korelacja pozycji Ogółem	Alfa Cronbacha po usunięciu pozycji
69. Lojalność przyjaciół	51,01	310,438	,657	,929
72. Przynależność do organizacji, w których mogę dzielić z innymi moje zainteresowania	51,23	312,873	,656	,929
48. Zdrowie moich rodziców	50,97	310,169	,651	,929
58. Przejawy pozytywnych uczuć od innych	51,01	312,725	,648	,929

<i>Doświadczanie strat w zasobach stanu</i>	<i>Średnia skali po usunięciu pozycji</i>	<i>Wariancja skali po usunięciu pozycji</i>	<i>Korelacja pozycji Ogółem</i>	<i>Alfa Cronbacha po usunięciu pozycji</i>
38. Uznanie dla moich osiągnięć	51,01	313,895	,634	,929
55. Towarzystwo	51,06	312,192	,634	,929
23. Moje zdrowie	50,87	312,179	,630	,929
45. Zrozumienie ze strony nauczycieli, wychowawców	50,95	314,959	,614	,929
68. Pomoc w realizowaniu zadań w domu	51,17	315,684	,613	,930
42. Posiadanie przynajmniej jednego przyjaciela	51,26	315,828	,592	,930
62. Ludzie, od których mogę się uczyć	51,10	316,847	,591	,930
64. Pomoc w nauce	51,16	316,006	,568	,930
71. Pomoc w wyborze zawodu	51,14	317,182	,564	,930
49. Wsparcie ze strony nauczycieli, wychowawców	50,98	316,058	,562	,930
30. Możliwość rozwijania zainteresowań	51,07	315,962	,555	,930
18. Zdrowie moich najbliższych	51,01	314,562	,553	,930
66. Zaangażowanie w kościele, wspólnocie religijnej itp.	51,08	315,110	,538	,930
31. Poczucie bliskości z rodzeństwem	50,99	315,699	,533	,931
14. Dobre relacje z matką	51,16	317,518	,528	,931
26. Odpowiednie kontakty z rówieśnikami	50,99	318,137	,527	,931
11. Bliskość z jedną lub wieloma osobami z mojej rodziny	51,04	317,933	,500	,931
34. Pełnienie roli przywódcy	51,27	322,131	,499	,931
50. Satysfakcjonujące wyniki w nauce	50,75	316,413	,484	,931
7. Stabilność rodzinna	51,01	318,634	,466	,931
67. Możliwość prowadzenia działalności wolontariackiej	51,28	321,967	,463	,931
4. Udane kontakty z ojcem	51,04	318,077	,455	,932
28. Brak konfliktów z prawem	51,38	321,151	,447	,932

Doświadczanie strat w zasobach stanu	Średnia skali po usunięciu pozycji	Wariancja skali po usunięciu pozycji	Korelacja pozycji Ogółem	Alfa Cronbacha po usunięciu pozycji
1. Przyjaciele, na których zawsze mogę liczyć	50,95	321,024	,409	,932

Korelacje poszczególnych pozycji z całym wymiarem (B.2.3.) wahają się między 0,657 (dla pozycji 69.: doświadczenia strat związanych z lojalnością przyjaciół) a 0,409 (dla pozycji 1.: doświadczania strat przyjaciół, na których zawsze można liczyć).

B.3.1.: Przypisywanie znaczenia zasobom energetycznym

Tab. 31. Statystyki rzetelności dla wymiaru przypisywania znaczenia zasobom energetycznym (B.3.1.)

Alfa Cronbacha	Liczba pozycji
,675	9

Współczynnik zgodności wewnętrznej dla wskaźnika B.3.1. (przypisywania znaczenia zasobom energetycznym), na który składa się dziewięć pozycji, wynosi 0,67.

Tab. 32. Statystyki pozycji poszczególnych twierdzeń dla wymiaru przypisywania znaczenia zasobom energetycznym (B.3.1.)

Przypisywanie znaczenia zasobom energetycznym	Średnia skali po usunięciu pozycji	Wariancja skali po usunięciu pozycji	Korelacja pozycji Ogółem	Alfa Cronbacha po usunięciu pozycji
19. Siły witalne/ wytrzymałość	31,70	16,468	,501	,618
47. Siła do zrealizowania podjętych zadań	31,80	16,555	,442	,629
8. Czas wolny	31,83	16,871	,381	,642
3. Wystarczający czas na sen	31,97	16,988	,366	,645
27. Odpowiednie odżywianie się	32,09	16,711	,353	,648
15. Dzielenie czasu z tymi, których kocham.	31,58	17,661	,300	,658
12. Czas na naukę	32,45	17,429	,296	,660
52. Rozwijanie się poprzez edukację lub doskonalenie zawodowe	31,87	18,004	,292	,660
74. Sprawność fizyczna	31,82	17,792	,236	,673

Korelacje poszczególnych pozycji z całym wymiarem (B.3.1.) wahają się między 0,501 (dla pozycji 19.: przypisywanie znaczenia siłom witalnym/wytrzymałości) a 0,236 (dla pozycji 74.: przypisywanie znaczenia sprawności fizycznej).

B.3.2.: Doświadczenie zysków w zasobach energetycznych

Tab. 33. Statystyki rzetelności dla wymiaru doświadczania zysków w zasobach energetycznych (B.3.2.)

Alfa Cronbacha	Liczba pozycji
,842	9

Współczynnik zgodności wewnętrznej dla wskaźnika B.3.2. (sposrzeganie zysków w zasobach energetycznych), na który składa się dziewięć pozycji, wynosi 0,84.

Tab. 34. Statystyki pozycji poszczególnych twierdzeń dla wymiaru doświadczania zysków w zasobach energetycznych (B.3.2.)

Doświadczenie zysków w zasobach energetycznych	Średnia skali po usunięciu pozycji	Wariancja skali po usunięciu pozycji	Korelacja pozycji Ogółem	Alfa Cronbacha po usunięciu pozycji
47. Siła do zrealizowania podjętych zadań	25,47	44,921	,635	,818
3. Wystarczający czas na sen	26,01	43,387	,607	,820
15. Dzielenie czasu z tymi, których kocham.	25,32	44,241	,593	,822
19. Siły witalne/ wytrzymałość	25,32	45,281	,588	,823
27. Odpowiednie odżywianie się	25,41	45,053	,584	,823
8. Czas wolny	25,84	44,352	,521	,831
74. Sprawność fizyczna	25,22	45,250	,521	,830
52. Rozwijanie się poprzez edukację lub doskonalenie zawodowe	25,29	46,729	,517	,830
12. Czas na naukę	25,82	47,423	,448	,837

Korelacje poszczególnych pozycji z całym wymiarem (B.3.2.) wahają się między 0,635 (dla pozycji 47.: pozyskiwanie siły do zrealizowania podjętych zadań) a 0,448 (dla pozycji 12.: pozyskiwania czasu na naukę).

B.3.3.: Doświadczenie strat w zasobach energetycznych

Tab. 35. Statystyki rzetelności dla wymiaru doświadczania strat w zasobach energetycznych (B.3.3.)

Alfa Cronbacha	Liczba pozycji
,831	9

Współczynnik zgodności wewnętrznej dla wskaźnika B.3.3. (sposrzeganie strat w zasobach energetycznych), na który składa się dziewięć pozycji, wynosi 0,83.

Tab. 36. Statystyki pozycji poszczególnych twierdzeń dla wymiaru doświadczania strat w zasobach energetycznych (B.3.3.)

<i>Doświadczanie strat w zasobach energetycznych</i>	<i>Średnia skali po usunięciu pozycji</i>	<i>Wariancja skali po usunięciu pozycji</i>	<i>Korelacja pozycji Ogółem</i>	<i>Alfa Cronbacha po usunięciu pozycji</i>
19. Siły witalne/ wytrzymałość	17,58	37,974	,660	,800
47. Siła do zrealizowania podjętych zadań	17,43	38,541	,630	,804
15. Dzielenie czasu z tymi, których kocham.	17,65	38,264	,615	,805
3. Wystarczający czas na sen	16,94	37,432	,561	,812
52. Rozwijanie się poprzez edukację lub doskonalenie zawodowe	17,66	40,473	,527	,816
27. Odpowiednie odżywianie się	17,67	41,141	,520	,817
8. Czas wolny	16,88	38,116	,501	,820
12. Czas na naukę	17,22	40,480	,460	,823
74. Sprawność fizyczna	17,64	41,044	,403	,829

Korelacje poszczególnych pozycji z całym wymiarem (B.3.3.) wahają się między 0,660 (dla pozycji 19.: doświadczanie strat w wymiarze sił witalnych) a 0,403 (dla pozycji 74.: doświadczanie strat w sprawności fizycznej).

C.1.: Preferowanie działań asertywnych w sytuacjach trudnych

Tab. 37. Statystyki rzetelności dla czynnika preferowanie działań asertywnych w sytuacjach trudnych (C.1.)

Alfa Cronbacha	Liczba pozycji
,673	9

Współczynnik zgodności wewnętrznej dla wskaźnika C.1. (preferowanie działań asertywnych w sytuacjach trudnych), na który składa się dziewięć pozycji, wynosi 0,67.

Tab. 38. Statystyki pozycji poszczególnych twierdzeń dla czynnika preferowanie działań asertywnych w sytuacjach trudnych (C.1.)

Kategorie działań asertywnych	Średnia skali po usunięciu pozycji	Wariancja skali po usunięciu pozycji	Korelacja pozycji Ogółem	Alfa Cronbacha po usunięciu pozycji
52. Stawiłem czoło sytuacji; nie odwracałem się od problemu	27,64	24,942	,560	,602
15. Nie dałem za wygraną, dopóki sprawa nie przyschła	27,41	26,188	,413	,632
33. Nie wykręciłem się z sytuacji, chociaż czułem, że mogą zacząć się problemy	27,35	26,295	,410	,633
10. Nie zajmowałem się czymś innym, ponieważ sądziłem, że w takiej sytuacji coś się może poprawić	27,46	26,676	,352	,645
1. Nie poddawałem się nawet w najgorszej sytuacji, bo często można ją, zmienić o 180 stopni	27,71	27,422	,340	,648
26. Po prostu bardziej się przyłożyłem; dałem z siebie wszystko	27,63	27,099	,321	,652
50. Byłem asertywny i zadbałem o swoje potrzeby	28,09	27,429	,276	,662
25. Czułem, że w tej sytuacji mogę coś zrobić	27,89	27,402	,267	,665
51. Byłem silny i stanowczy, ale starałem się nie krzywdzić innych	27,91	28,244	,222	,673

Korelacje poszczególnych pozycji z całym czynnikiem (C.1.) wahają się między 0,560 (dla pozycji 52.: Sta-
 wiłem czoło sytuacji; nie odwracałem się od problemu) a 0,222 (dla pozycji 51.: byłem silny i stanowczy, ale
 starałem sienie krzywdzić innych).

C.2.: Preferowanie współpracy społecznej w sytuacjach trudnych

Tab. 39. Statystyki rzetelności dla czynnika preferowanie współpracy społecznej w sytuacjach trudnych (C.2.)

Alfa Cronbacha	Liczba pozycji
,699	5

Współczynnik zgodności wewnętrznej dla wskaźnika C.2. (preferowanie współpracy społecznej w sytuacjach
 trudnych), na który składa się pięć pozycji, wynosi 0,70.

Tab. 40. Statystyki pozycji poszczególnych twierdzeń dla czynnika preferowanie współpracy społecznej w sytuacjach
 trudnych (C.2.)

Kategorie współpracy społecznej	Średnia skali po usunięciu pozycji	Wariancja skali po usunięciu pozycji	Korelacja pozycji Ogółem	Alfa Cronbacha po usunięciu pozycji
30.Starałem się ze wszystkich sił zadowolić innych, bo to naprawdę poprawia sytuację	11,22	11,465	,528	,617
24.Zanim się zdecydowałem, co robić, dobrze się zastanowiłem nad tym, co o tym sądzą inni	11,13	11,977	,490	,635
41.Starałem się zaspokoić potrzeby innych zainteresowanych	11,33	12,146	,481	,639
23.Starałem się pomóc innym zainteresowanym, ponieważ okazanie dobrej woli z reguły pomaga rozwiązać tego typu problem	11,02	13,247	,391	,675
17.Sprzymierzyłem się z innymi, by wspólnie się uporać z sytuacją	11,34	12,397	,387	,680

Korelacje poszczególnych pozycji z całym czynnikiem (C.2.) wahają się między 0,528 (dla pozycji 30.: starałem
 się ze wszystkich sił zadowolić innych, bo to naprawdę poprawia sytuację) a 0,387 (dla pozycji 17.: sprzymie-
 rzyłem się z innymi, by wspólnie się uporać z sytuacją).

C.3.: Preferowanie poszukiwania wsparcia społecznego w sytuacjach trudnych

Tab. 41. Statystyki rzetelności dla czynnika preferowanie poszukiwania wsparcia społecznego w sytuacjach trudnych (C.3.)

Alfa Cronbacha	Liczba pozycji
,852	7

Współczynnik zgodności wewnętrznej dla wskaźnika C.3. (preferowanie poszukiwania wsparcia społecznego w sytuacjach trudnych), na który składa się siedem pozycji, wynosi 0,85.

Tab. 42. Statystyki pozycji poszczególnych twierdzeń dla czynnika preferowanie poszukiwania wsparcia społecznego w sytuacjach trudnych (C.3.)

Kategorie poszukiwania społecznego wsparcia	Średnia skali po usunięciu pozycji	Wariancja skali po usunięciu pozycji	Korelacja pozycji Ogółem	Alfa Cronbacha po usunięciu pozycji
46. Skonsultowałem swój plan działania z przyjaciółmi lub z rodziną	17,90	33,197	,746	,811
28. Zwróciłem się do kogoś o wsparcie emocjonalne	18,02	33,717	,733	,814
13. Poprosiłem innych o pomoc	17,97	35,842	,596	,834
18. Liczyłem na siebie, ale jednocześnie polegałem na swoich bliskich	17,60	36,970	,539	,842
2. Zapytałem przyjaciół co by zrobili na moim miejscu	17,74	36,519	,523	,845
9. Poradziłem się rodziny, co można zrobić	18,22	37,500	,440	,857

Korelacje poszczególnych pozycji z całym czynnikiem (C.3.) wahają się między 0,746 (dla pozycji 46.: skonsultowałem swój plan działania z przyjaciółmi lub z rodziną) a 0,440 (dla pozycji 9.: poradziłem się rodziny, co można zrobić).

C.4.: Preferowanie działań przemyślanych/ostrożnych w sytuacjach trudnych

Tab. 43. Statystyki rzetelności dla czynnika preferowanie działań przemyślanych/ostrożnych w sytuacjach trudnych (C.4.)

Alfa Cronbacha	Liczba pozycji
,623	5

Współczynnik zgodności wewnętrznej dla wskaźnika C.4. (preferowanie działań przemysłanych/ostrożnych w sytuacjach trudnych), na który składa się pięć pozycji, wynosi 0,62.

Tab. 44. Statystyki pozycji poszczególnych twierdzeń dla czynnika preferowanie działań przemysłanych/ostrożnych w sytuacjach trudnych (C.4.)

Kategorie działań przemysłanych/instynktownych	Średnia skali po usunięciu pozycji	Wariancja skali po usunięciu pozycji	Korelacja pozycji Ogółem	Alfa Cronbacha po usunięciu pozycji
14. Działalem, ale nie zużyłem wszystkich swoich zasobów, dopóki nie nabrałem całkowitej pewności, na czym stoję	11,86	10,013	,446	,539
29. Poruszałem się bardzo ostrożnie, bo nigdy nie wiadomo, jakie są prawdziwe zamiary innych	12,04	9,628	,388	,563
40. Rozłożyłem problem na części i zająłem się każdą z nich po kolei	11,97	9,790	,363	,576
12. Byłem bardzo ostrożny i skrupulatnie rozważałem wszystkie możliwości (lepiej dmuchać na zimne niż się sparzyć)	11,88	9,958	,360	,577
43. Najpierw postarałem się ochłoniąć, a dopiero potem zabrałem się do rozwiązywania problemu	11,82	10,125	,334	,590

Korelacje poszczególnych pozycji z całym czynnikiem (C.4.) wahają się między 0,446 (dla pozycji 14.: działalem, ale nie zużyłem wszystkich swoich zasobów, dopóki nie nabrałem całkowitej pewności, na czym stoję) a 0,334 (dla pozycji 43.: najpierw postarałem się ochłoniąć, a dopiero potem zabrałem się do rozwiązywania problemu).

C.5.: Preferowanie działań instynktownych w sytuacjach trudnych

Tab. 45. Statystyki rzetelności dla czynnika preferowanie działań instynktownych w sytuacjach trudnych (C.5.)

Alfa Cronbacha	Liczba pozycji
,634	6

Współczynnik zgodności wewnętrznej dla wskaźnika C.5. (preferowanie działań instynktownych w sytuacjach trudnych), na który składa się sześć pozycji, wynosi 0,63.

Tab. 46. Statystyki pozycji poszczególnych twierdzeń dla czynnika preferowanie działań instynktownych w sytuacjach trudnych (C.5.)

Kategorie działań instynktownych	Średnia skali po usunięciu pozycji	Wariancja skali po usunięciu pozycji	Korelacja pozycji Ogółem	Alfa Cronbacha po usunięciu pozycji
42. Poszedłem za pierwszym impulsem; pierwsza myśl jest najlepsza	14,80	12,516	,519	,527
6. Słuchałem głosu instynktu, a nie rozumu	14,65	13,655	,401	,576
11. Zdałem się na swoje odruchowe reakcje	14,90	13,674	,369	,588
35. Zawierzyłem intuicji	14,85	13,855	,368	,589
48. Polegałem na własnej ocenie, bo tylko ja wiem, co dla mnie najlepsze	14,73	14,419	,292	,617
5. Polegałem na sobie i na swojej sile, bo nie ma sensu oglądać się na innych	14,21	14,810	,245	,635

Korelacje poszczególnych pozycji z całym czynnikiem (C.5.) wahają się między 0,519 (dla pozycji 42.: poszedłem za pierwszym impulsem; pierwsza myśl jest najlepsza) a 0,245 (dla pozycji 5.: polegałem na sobie i na swojej sile, bo nie ma sensu oglądać się na innych).

C.6.: Preferowanie unikania w sytuacjach trudnych

Tab. 47. Statystyki rzetelności dla czynnika preferowanie unikania w sytuacjach trudnych (C.6.)

Alfa Cronbacha	Liczba pozycji
,769	6

Współczynnik zgodności wewnętrznej dla wskaźnika C.6. (preferowanie unikania w sytuacjach trudnych), na który składa się sześć pozycji, wynosi 0,77.

Tab. 48. Statystyki pozycji poszczególnych twierdzeń dla czynnika preferowanie unikania w sytuacjach trudnych (C.6.)

Kategorie działań unikowych	Średnia skali po usunięciu pozycji	Wariancja skali po usunięciu pozycji	Korelacja pozycji Ogółem	Alfa Cronbacha po usunięciu pozycji
27. Wstrzymałem się z podejmowaniem działania, bo lepiej poczekać, aż sytuacja się ustabilizuje	12,23	17,279	,617	,706
47. Skupiłem się na czymś innym, pozwalając, by problem sam się rozwiązał	12,62	18,429	,584	,719
7. Unikałem problemu; tego typu sprawy często same się rozwiązują	12,23	18,009	,491	,741
32 Sprawy nie szły ku gorszemu, więc po prostu unikałem problemu	12,31	18,698	,482	,742
20. Zająłem się czymś, żeby nie myśleć o problemie	11,99	18,727	,478	,743
22. Wycofałem się i poczekałem, aż ucichnie najgorsza burza	12,36	18,874	,436	,754

Korelacje poszczególnych pozycji z całym czynnikiem (C.6.) wahają się między 0,619 (dla pozycji 27.: wstrzymałem się z podejmowaniem działania, bo lepiej poczekać, aż sytuacja się ustabilizuje) a 0,436 (dla pozycji 22.: wycofałem się i poczekałem, aż ucichnie najgorsza burza).

C.7.: Preferowanie działań „nie wprost” w sytuacjach trudnych

Tab. 49. Statystyki rzetelności dla czynnika preferowanie działań „nie wprost” w sytuacjach trudnych (C.7.)

Alfa Cronbacha	Liczba pozycji
,717	4

Współczynnik zgodności wewnętrznej dla wskaźnika C.7. (preferowanie działań „nie wprost” w sytuacjach trudnych), na który składają się cztery pozycje, wynosi 0,72.

Tab. 50. Statystyki pozycji poszczególnych twierdzeń dla czynnika preferowanie działań „nie wprost” w sytuacjach trudnych (C.7.)

Kategorie działań „nie wprost”	Średnia skali po usunięciu pozycji	Wariancja skali po usunięciu pozycji	Korelacja pozycji Ogółem	Alfa Cronbacha po usunięciu pozycji
21. Innym potrzebne było poczucie, że to oni rządzą, więc musiałem trochę lawirować, żeby zrobili to co chcę	7,62	8,227	,532	,641
34. Pozwoliłem innym myśleć, że kontrolują sytuację, ale sam nie wypuszczałem steru z rąk	7,48	7,759	,515	,649
37. Nie miałem wyjścia i musiałem odrobinę pomanipulować i pokłuczyć	7,48	7,716	,512	,650
4. Starłem się przejąć kontrolę, ale tak, żeby inni sądzą, że to oni pociągają za sznurki	7,37	8,096	,463	,680

Korelacje poszczególnych pozycji z całym czynnikiem (C.7.) wahają się między 0,532 (dla pozycji 21.: innym potrzebne było poczucie, że to oni rządzą, więc musiałem trochę lawirować, żeby zrobili to co chcę) a 0,463 (dla pozycji 4.: starłem się przejąć kontrolę, ale tak, żeby inni sądzą, że to oni pociągają za sznurki).

C.8.: Preferowanie działań antyspołecznych w sytuacjach trudnych

Tab. 51. Statystyki rzetelności dla czynnika preferowanie działań antyspołecznych w sytuacjach trudnych (C.8.)

Alfa Cronbacha	Liczba pozycji
,814	5

Współczynnik zgodności wewnętrznej dla wskaźnika C.8. (preferowanie działań antyspołecznych w sytuacjach trudnych), na który składa się pięć pozycji, wynosi 0,81.

Tab. 52. Statystyki pozycji poszczególnych twierdzeń dla czynnika preferowanie działań antyspołecznych w sytuacjach trudnych (C.8.)

Kategorie działań antyspołecznych	Średnia skali po usunięciu pozycji	Wariancja skali po usunięciu pozycji	Korelacja pozycji Ogółem	Alfa Cronbacha po usunięciu pozycji
39. Czym prędzej postarałem się zdobyć przewagę nad innymi	9,37	13,007	,724	,740
19. Dbalem o własny interes, nawet jeśli musiałem iść po trupach	9,45	14,151	,614	,775
36. Z miejsca zapewniłem sobie dominację	9,31	14,347	,591	,782
44. Starłem się znajdować cudze słabości i je wykorzystywałem.	9,35	14,401	,565	,790
16. Przystąpiłem do kontrataku, uderzając z zaskoczenia	9,52	14,860	,526	,801

Korelacje poszczególnych pozycji z całym czynnikiem (C.8.) wahają się między 0,724 (dla pozycji 39.: czym prędzej postarałem się zdobyć przewagę nad innymi) a 0,526 (dla pozycji 16.: przystąpiłem do kontrataku, uderzając z zaskoczenia).

C.9.: Preferowanie działań agresywnych w sytuacjach trudnych

Tab. 53. Statystyki rzetelności dla czynnika preferowanie działań agresywnych w sytuacjach trudnych (C.9.)

Alfa Cronbacha	Liczba pozycji
,621	5

Współczynnik zgodności wewnętrznej dla wskaźnika C.9. (preferowanie działań agresywnych w sytuacjach trudnych), na który składa się pięć pozycji, wynosi 0,62.

Tab. 54. Statystyki pozycji poszczególnych twierdzeń dla czynnika preferowanie działań agresywnych w sytuacjach trudnych (C.9.)

<i>Kategorie działań agresywnych</i>	<i>Średnia skali po usunięciu pozycji</i>	<i>Wariancja skali po usunięciu pozycji</i>	<i>Korelacja pozycji Ogółem</i>	<i>Alfa Cronbacha po usunięciu pozycji</i>
31. Działalem dynamicznie, bo jeśli uda nam się zaskoczyć drugą osobę, to sprawy na ogół obracają się na naszą korzyść	11,52	10,176	,443	,532
49. Byłem twardy i nie dałem się	10,68	10,293	,439	,535
45. Chwyciłem byka za rogi; wziąłem sprawy w swoje ręce	10,92	10,459	,380	,564
3. Działalem szybko, bo zawsze lepiej od razu rzucić się na głęboką wodę	11,01	10,658	,368	,570
8. Atakowałem na całego; byłem agresywny	11,94	11,301	,253	,628

Korelacje poszczególnych pozycji z całym czynnikiem (C.9.) wahają się między 0,443 (dla pozycji 31.: działalem dynamicznie, bo jeśli uda nam się zaskoczyć drugą osobę, to sprawy na ogół obracają się na naszą korzyść) a 0,253 (dla pozycji 8.: atakowałem na całego; byłem agresywny).

1.4. Opis procedury badania i sposób obliczania wyników w KZPM (Kwestionariuszu Zasobów Przystosowawczych Młodzieży)

Procedura badania. Sposób badania *Kwestionariuszem Zasobów Przystosowawczych Młodzieży* jest typowa dla badań inwentarzowych/kwestionariuszowych. Warunkiem wstępnym jest wyjaśnienie celu badania oraz wyrażenie zgody respondentów na udział w badaniu.

Przy badaniu grupowym instrukcja umieszczona w KZPM może być przeczytana przez osobę nadzorującą przebieg badania.

Badanie powinno być przeprowadzone w miejscu o dobrym oświetleniu i wyposażonym w pulpit umożliwiającą swobodne pisanie. Przy badaniach grupowych ważne jest oto, aby respondenci mieli zapewnioną swobodę wypowiedzi, gdyż interakcje z innymi uczestnikami mogą wpłynąć zniekształcająco na udzielane odpowiedzi.

Sposób obliczania wyników. Wynik w każdej skali *Kwestionariusza Zasobów Przystosowawczych Młodzieży* oblicza się przez zsumowanie punktów uzyskanych przez respondenta za odpowiedź zgodną z kluczem. Za każdą odpowiedź badany może otrzymać od 1 do 5 punktów.

Sposób obliczania wyników surowych w części A *Kwestionariusza Zasobów Przystosowawczych Młodzieży*:

1. **Doświadczenie minionych sytuacji trudnych** – suma punktów stanowiących odpowiedzi na pytania w bloku A.1.
2. **Doświadczenie minionych sukcesów** – suma punktów stanowiących odpowiedzi na pytania w bloku A.2.
3. **Doświadczenie minionych porażek** – suma punktów stanowiących odpowiedzi na pytania w bloku A.3.
4. **Doświadczenie aktualnych sytuacji trudnych** – suma punktów stanowiących odpowiedzi na pytania w bloku A.4.
5. **Doświadczenie aktualnych sukcesów** – suma punktów stanowiących odpowiedzi na pytania w bloku A.5.
6. **Doświadczenie aktualnych porażek** – suma punktów stanowiących odpowiedzi na pytania w bloku A.6.
7. **Przewidywanie przyszłych sytuacji trudnych** – suma punktów stanowiących odpowiedzi na pytania w bloku A.7.

8. **Przewidywanie przyszłych sukcesów** – suma punktów stanowiących odpowiedzi na pytania w bloku A.8.
9. **Przewidywanie przyszłych porażek** – suma punktów stanowiących odpowiedzi na pytania w bloku A.9.

Sposób obliczania wyników surowych w części B *Kwestionariusza Zasobów Przystosowawczych Młodzieży*:

10. **Znaczenie zasobów podmiotowych** – suma punktów uzyskanych w I kolumnie twierdzeń: 2, 5, 6, 9, 10, 13, 17, 21, 22, 25, 29, 32, 33, 35, 37, 39, 41, 44, 51, 54, 56, 57, 59, 60, 61, 73;
11. **Doświadczanie zysków w zasobach podmiotowych** – suma punktów uzyskanych w II kolumnie twierdzeń: 2, 5, 6, 9, 10, 13, 17, 21, 22, 25, 29, 32, 33, 35, 37, 39, 41, 44, 51, 54, 56, 57, 59, 60, 61, 73
12. **Doświadczanie strat w zasobach podmiotowych** – suma punktów uzyskanych w III kolumnie twierdzeń: 2, 5, 6, 9, 10, 13, 17, 21, 22, 25, 29, 32, 33, 35, 37, 39, 41, 44, 51, 54, 56, 57, 59, 60, 61, 73
13. **Znaczenie zasobów stanu** – suma punktów uzyskanych w I kolumnie twierdzeń: 1, 4, 7, 11, 14, 18, 23, 26, 28, 30, 31, 34, 38, 42, 45, 48, 49, 50, 55, 58, 62, 64, 66, 67, 68, 69, 71, 72
14. **Doświadczanie zysków w zasobach stanu** – suma punktów uzyskanych w II kolumnie twierdzeń: 1, 4, 7, 11, 14, 18, 23, 26, 28, 30, 31, 34, 38, 42, 45, 48, 49, 50, 55, 58, 62, 64, 66, 67, 68, 69, 71, 72
15. **Doświadczanie strat w zasobach stanu** – suma punktów uzyskanych w III kolumnie twierdzeń: 1, 4, 7, 11, 14, 18, 23, 26, 28, 30, 31, 34, 38, 42, 45, 48, 49, 50, 55, 58, 62, 64, 66, 67, 68, 69, 71, 72
16. **Znaczenie zasobów energetycznych** – suma punktów uzyskanych w I kolumnie twierdzeń: 3, 8, 12, 15, 19, 27, 47, 52, 74
17. **Doświadczanie zysków w zasobach energetycznych** – suma punktów uzyskanych w II kolumnie twierdzeń: 3, 8, 12, 15, 19, 27, 47, 52, 74
18. **Doświadczanie strat w zasobach energetycznych** – suma punktów uzyskanych w III kolumnie twierdzeń: 3, 8, 12, 15, 19, 27, 47, 52, 74.

Sposób obliczania wyników surowych w części C *Kwestionariusza Zasobów Przystosowawczych Młodzieży*:

19. **Preferowanie działań asertywnych w sytuacjach trudnych** – suma punktów w twierdzeniach: 1, 10, 15, 25, 26, 33, 50, 51, 52
20. **Preferowanie współpracy społecznej w sytuacjach trudnych** – suma punktów w twierdzeniach: 17, 23, 24, 30, 41
21. **Preferowanie poszukiwania wsparcia społecznego w sytuacjach trudnych** – suma punktów w twierdzeniach: 2, 9, 13, 18, 28, 38, 46
22. **Preferowanie działań przemyślanych/ostrożnych w sytuacjach trudnych** – suma punktów w twierdzeniach: 12, 14, 29, 40, 43

23. Preferowanie działań instynktownych w sytuacjach trudnych – suma punktów w twierdzeniach: 5, 6, 11, 35, 42, 48
24. Preferowanie unikania w sytuacjach trudnych – suma punktów w twierdzeniach: 7, 20, 22, 27, 32, 47
25. Preferowanie działań „nie wprost” w sytuacjach trudnych – suma punktów w twierdzeniach: 4, 21, 34, 37
26. Preferowanie działań antyspołecznych w sytuacjach trudnych – suma punktów w twierdzeniach: 16, 19, 36, 39, 44
27. Preferowanie działań agresywnych w sytuacjach trudnych – suma punktów w twierdzeniach: 3, 8, 31, 45, 49.

1.5. Normy dla wyników uzyskanych w skalach KZPM

W tej części podręcznika zostanie zaprezentowana charakterystyka próby normalizacyjnej oraz normy dla zmiennych podmiotowych, które stanowią czynniki ochraniające młodzież przed wykluczeniem społecznym z powodu porażki szkolnej i/lub czynów karalnych i/lub używania substancji psychoaktywnych i/lub z powodu funkcjonowania w rodzinie z problemem alkoholowym.

W charakterystyce próby normalizacyjnej zostały uwzględnione takie zmienne, jak: **pleć**, **wiek** i **miejsce zamieszkania badanych osób**.

Tab. 55. Płeć osób stanowiących próbę normalizacyjną (N=1785)

Płeć		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	kobiety	981	55,0	55,0	55,0
	mężczyźni	804	45,0	45,0	100,0
	Ogółem	1785	100,0	100,0	

W grupie osób stanowiących próbę normalizacyjną dla wyników w skalach *Kwestionariusza Zasobów Przystosowawczych Młodzieży* znajdowało się 55% dziewcząt (N=981) i 45% chłopców (N=804).

Tab. 56. Wiek osób stanowiących próbę normalizacyjną (N=1785)

	N	Minimum	Maksimum	Średnia	Odchylenie standardowe
Wiek	1761	15	22	17,31	1,119

Średnia wieku dla grupy stanowiącej próbę normalizacyjną KZPM wynosiła 17 lat. Najmłodsza osoba w badanej zbiorowości miała 15 lat, zaś najstarsza – 22 lata.

Tab. 57. Miejsce zamieszkania osób stanowiących próbę normalizacyjną (N=1785)

Miejsce zamieszkania		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	wieś	1002	56,1	56,5	56,5
	miasto do 30 tys. mieszk.	298	16,7	16,8	73,3
	miasto 30-100 tys mieszk	295	16,5	16,6	89,9
	miasto pow 100 tys mieszk	179	10,0	10,1	100,0
	Ogółem	1774	99,4	100,0	
Braki danych	Systemowe braki danych	11	,6		
Ogółem		1785	100,0		

W próbie normalizacyjnej 56,5% stanowiły osoby zamieszkujące tereny wiejskie, 16,8% badanych pochodziło z małych miasteczek, 16,6% – z miast średniej wielkości, zaś 10,1% – z dużych miast.

Normy dla skal *Kwestionariusza Zasobów Przystosowawczych Młodzieży*

Poniżej zostały przedstawione normy dla skal KZPM, które zostały policzone na skali stenowej (10-punktowej). W sytuacji, gdy między dziewczętami i chłopcami nie zachodzą istotne statystycznie różnice w obrębie określonej zmiennej, to istnieją normy wspólne dla dziewcząt i chłopców. Natomiast w sytuacji, gdy zaznaczają się istotne statystycznie różnice międzypłciowe w zakresie zmiennej, to są przygotowane oddzielne normy dla dziewcząt i dla chłopców.

Normy dla skali A.1. Doświadczanie minionych sytuacji trudnych:

Sten Wynik przeliczony	Wspólne normy dla kobiet i mężczyzn
	Wynik surowy
1	7
2	8
3	9-11
4	12-13
5	14-15
6	16-18
7	19-20
8	21-23
9	24-28
10	29-

Interpretacja uzyskanego wyniku przeliczonego:

- ① 1-3 sten – wyniki niskie
- ① 4-7 sten – wyniki przeciętne
- ① 8-10 sten – wyniki wysokie.

Normy dla skali A.2. Doświadczanie minionych sukcesów:

Sten Wynik przeliczony	Wspólne normy dla kobiet i mężczyzn
	Wynik surowy
1	4
2	5-6
3	7
4	8-9
5	10-11
6	12
7	13-14
8	15-16
9	17-18
10	19-

Interpretacja uzyskanego wyniku przeliczonego:

- ① 1-3 sten – wyniki niskie
- ① 4-7 sten – wyniki przeciętne
- ① 8-10 sten – wyniki wysokie.

Normy dla skali A.3. Doświadczanie minionych porażek:

Sten Wynik przeliczony	Kobiety	Mężczyźni
	Wynik surowy	Wynik surowy
1	-	-
2	4-5	4
3	6	5-6
4	7	7
5	8-9	8
6	10	9-10
7	11-12	11-12
8	13-14	13-14
9	15-16	15-16
10	17-	17-

Interpretacja uzyskanego wyniku przeliczonego:

- ① 1-3 sten – wyniki niskie
- ① 4-7 sten – wyniki przeciętne
- ① 8-10 sten – wyniki wysokie.

Normy dla skali A.4. Doświadczanie aktualnych sytuacji trudnych:

Sten Wynik przeliczony	Wspólne normy dla kobiet i mężczyzn
	Wynik surowy
1	-
2	7
3	8-9
4	10-11
5	12-14
6	15-16
7	18-19
8	20-22
9	23-25
10	26-

Interpretacja uzyskanego wyniku przeliczonego:

- ① 1-3 sten – wyniki niskie
- ① 4-7 sten – wyniki przeciętne
- ① 8-10 sten – wyniki wysokie.

Normy dla skali A.5. Doświadczanie aktualnych sukcesów:

Sten Wynik przeliczony	Wspólne normy dla kobiet i mężczyzn
	Wynik surowy
1	4
2	5-6
3	7
4	8-9
5	10-11
6	12
7	13-15
8	16
9	17-19
10	20-

Interpretacja uzyskanego wyniku przeliczonego:

- ① 1-3 sten – wyniki niskie
- ② 4-7 sten – wyniki przeciętne
- ③ 8-10 sten – wyniki wysokie.

Normy dla skali A.6. Doświadczanie aktualnych porażek:

Sten Wynik przeliczony	Kobiety	Mężczyźni
	Wynik surowy	Wynik surowy
1	-	-
2	4	4
3	5	5
4	6-7	6-7
5	8	8
6	9-10	9-10
7	11-12	11
8	13	12-13
9	14-15	14-16
10	16-	17-

Interpretacja uzyskanego wyniku przeliczonego:

- ① 1-3 sten – wyniki niskie
- ① 4-7 sten – wyniki przeciętne
- ① 8-10 sten – wyniki wysokie.

Normy dla skali A.7. Przewidywanie przyszłych sytuacji trudnych:

Sten Wynik przeliczony	Wspólne normy dla kobiet i mężczyzn
	Wynik surowy
1	-
2	7
3	8-9
4	10-12
5	13-14
6	15-17
7	18-20
8	21-22
9	23-26
10	27-

Interpretacja uzyskanego wyniku przeliczonego:

- ① 1-3 sten – wyniki niskie
- ① 4-7 sten – wyniki przeciętne
- ① 8-10 sten – wyniki wysokie.

Normy dla skali A.8. Przewidywanie przyszłych sukcesów:

Sten	Wspólne normy dla kobiet i mężczyzn
Wynik przeliczony	Wynik surowy
1	-
2	4
3	5-6
4	7
5	8-9
6	10-11
7	12-13
8	14-16
9	17-19
10	20

Interpretacja uzyskanego wyniku przeliczonego:

- ① 1-3 sten – wyniki niskie
- ① 4-7 sten – wyniki przeciętne
- ① 8-10 sten – wyniki wysokie.

Normy dla skali A.9. Przewidywanie przyszłych porażek:

Sten Wynik przeliczony	Wspólne normy dla kobiet i mężczyzn
	Wynik surowy
1	-
2	-
3	4
4	5-7
5	8
6	9
7	10-11
8	12-13
9	14-16
10	17-

Interpretacja uzyskanego wyniku przeliczonego:

- ① 1-3 sten – wyniki niskie
- ① 4-7 sten – wyniki przeciętne
- ① 8-10 sten – wyniki wysokie.

Normy dla skali B.1.1. Znaczenie zasobów podmiotowych:

Sten Wynik przeliczony	Kobiety	Mężczyźni
	Wynik surowy	Wynik surowy
1	0-35	0-32
2	36-43	33-40
3	44-50	41-48
4	51-56	49-54
5	57-61	55-59
6	62-66	60-65
7	67-70	66-69
8	71-74	70-74
9	75-76	75-77
10	77-	78-

Interpretacja uzyskanego wyniku przeliczonego:

- ① 1-3 sten – wyniki niskie
- ① 4-7 sten – wyniki przeciętne
- ① 8-10 sten – wyniki wysokie.

Normy dla skali B.1.2. Doświadczanie zysków w zasobach podmiotowych:

Sten Wynik przeliczony	Wspólne normy dla kobiet i mężczyzn
	Wynik surowy
1	0-27
2	28-35
3	36-42
4	43-47
5	48-51
6	52-56
7	57-62
8	63-68
9	69-75
10	76-

Interpretacja uzyskanego wyniku przeliczonego:

- ① 1-3 sten – wyniki niskie
- ② 4-7 sten – wyniki przeciętne
- ③ 8-10 sten – wyniki wysokie.

Normy dla skali B.1.3. Doświadczanie strat w zasobach podmiotowych:

Sten Wynik przeliczony	Wspólne normy dla kobiet i mężczyzn
	Wynik surowy
1	0-25
2	26
3	27-28
4	29-33
5	34-38
6	39-44
7	45-49
8	50-54
9	55-61
10	62-

Interpretacja uzyskanego wyniku przeliczonego:

- ① 1-3 sten – wyniki niskie
- ① 4-7 sten – wyniki przeciętne
- ① 8-10 sten – wyniki wysokie.

Normy dla skali B.2.1. Znaczenie zasobów stanu:

<i>Sten</i> <i>Wynik przeliczony</i>	<i>Kobiety</i>	<i>Mężczyźni</i>
	<i>Wynik surowy</i>	<i>Wynik surowy</i>
1	0-37	0-34
2	38-46	35-44
3	47-53	45-51
4	54-59	52-57
5	60-65	58-62
6	66-70	63-67
7	71-74	68-72
8	75-78	73-78
9	79-80	79-83
10	81	84-

Interpretacja uzyskanego wyniku przeliczonego:

- ① 1-3 sten – wyniki niskie
- ② 4-7 sten – wyniki przeciętne
- ③ 8-10 sten – wyniki wysokie.

Normy dla skali B.2.2. Doświadczenie zysków w zasobach stanu:

Sten Wynik przeliczony	Wspólne normy dla kobiet i mężczyzn
	Wynik surowy
1	0-28
2	29-37
3	38-44
4	45-49
5	50-54
6	55-59
7	60-65
8	66-70
9	71-76
10	77-

Interpretacja uzyskanego wyniku przeliczonego:

- ① 1-3 sten – wyniki niskie
- ① 4-7 sten – wyniki przeciętne
- ① 8-10 sten – wyniki wysokie.

Normy dla skali B.2.3. Doświadczanie strat w zasobach stanu:

Sten Wynik przeliczony	Wspólne normy dla kobiet i mężczyzn
	Wynik surowy
1	0-26
2	27-28
3	29-31
4	32-35
5	36-41
6	42-47
7	48-52
8	53-58
9	59-66
10	67

Interpretacja uzyskanego wyniku przeliczonego:

- ① 1-3 sten – wyniki niskie
- ① 4-7 sten – wyniki przeciętne
- ① 8-10 sten – wyniki wysokie.

Normy dla skali B.3.1. Znaczenie zasobów energetycznych:

Sten Wynik przeliczony	Wspólne normy dla kobiet i mężczyzn
	Wynik surowy
1	0-11
2	12-14
3	15-17
4	18-19
5	20
6	21-22
7	23-24
8	25
9	26
10	27-

Interpretacja uzyskanego wyniku przeliczonego:

- ① 1-3 sten – wyniki niskie
- ① 4-7 sten – wyniki przeciętne
- ① 8-10 sten – wyniki wysokie.

Normy dla skali B.3.2. Doświadczanie zysków w zasobach energetycznych:

<i>Sten</i> <i>Wynik przeliczony</i>	<i>Kobiety</i>	<i>Mężczyźni</i>
	<i>Wynik surowy</i>	<i>Wynik surowy</i>
1	0-9	0-5
2	10-12	6-8
3	13	9-10
4	14-15	11
5	16-17	12-13
6	18-19	14-15
7	20-21	16-17
8	22	18-20
9	23-25	21-22
10	26-	23

Interpretacja uzyskanego wyniku przeliczonego:

- ① 1-3 sten – wyniki niskie
- ① 4-7 sten – wyniki przeciętne
- ① 8-10 sten – wyniki wysokie.

Normy dla skali B.3.3. Doświadczanie strat w zasobach energetycznych:

Sten Wynik przeliczony	Kobiety	Mężczyźni
	Wynik surowy	Wynik surowy
1	0-8	0-8
2	9	9
3	10-11	10
4	12-13	11-12
5	14	13-14
6	15-16	15-16
7	17-18	17-18
8	19-20	19-20
9	21-22	21-22
10	23-	23-

Interpretacja uzyskanego wyniku przeliczonego:

- ① 1-3 sten – wyniki niskie
- ① 4-7 sten – wyniki przeciętne
- ① 8-10 sten – wyniki wysokie.

Normy dla skali C.1. Preferowanie działań asertywnych w sytuacjach trudnych:

Sten	Wspólne normy dla kobiet i mężczyzn
	Wynik surowy
1	9
2	10-14
3	15-18
4	19-21
5	22-25
6	26-27
7	28-30
8	31-33
9	34-36
10	37-

Interpretacja uzyskanego wyniku przeliczonego:

- ① 1-3 sten – wyniki niskie
- ② 4-7 sten – wyniki przeciętne
- ③ 8-10 sten – wyniki wysokie.

Normy dla skali C.2. Preferowanie współpracy społecznej w sytuacjach trudnych:

Sten Wynik przeliczony	Wspólne normy dla kobiet i mężczyzn
	Wynik surowy
1	5
2	6
3	7-8
4	9-11
5	12-13
6	14-15
7	16-17
8	18-19
9	20-21
10	22-

Interpretacja uzyskanego wyniku przeliczonego:

- ① 1-3 sten – wyniki niskie
- ① 4-7 sten – wyniki przeciętne
- ① 8-10 sten – wyniki wysokie.

Normy dla skali C.3. Preferowanie poszukiwania wsparcia społecznego w sytuacjach trudnych:

Sten Wynik przeliczony	Kobiety	Mężczyźni
	Wynik surowy	Wynik surowy
1	7	7
2	8-11	8-9
3	12-14	10-12
4	15-17	13-16
5	18-20	17-19
6	21-23	20-21
7	24-26	22-23
8	27-29	24-26
9	30-31	27-30
10	32-	31-

Interpretacja uzyskanego wyniku przeliczonego:

- ① 1-3 sten – wyniki niskie
- ② 4-7 sten – wyniki przeciętne
- ③ 8-10 sten – wyniki wysokie.

Normy dla skali C.4. Preferowanie działań przemyślanych/ostrożnych w sytuacjach trudnych:

Sten	Wspólne normy dla kobiet i mężczyzn
	Wynik surowy
1	5
2	6-7
3	8-9
4	10-11
5	12-14
6	15
7	16-17
8	18-20
9	21-22
10	23-

Interpretacja uzyskanego wyniku przeliczonego:

- ① 1-3 sten – wyniki niskie
- ① 4-7 sten – wyniki przeciętne
- ① 8-10 sten – wyniki wysokie.

Normy dla skali C.5. Preferowanie działań instynktownych w sytuacjach trudnych:

Sten	Wspólne normy dla kobiet i mężczyzn
	Wynik surowy
1	6
2	7-9
3	10-12
4	13-14
5	15-17
6	18-19
7	20-21
8	22-24
9	25-27
10	28-

Interpretacja uzyskanego wyniku przeliczonego:

- ① 1-3 sten – wyniki niskie
- ② 4-7 sten – wyniki przeciętne
- ③ 8-10 sten – wyniki wysokie.

Normy dla skali C.6. Preferowanie unikania w sytuacjach trudnych:

Sten	Kobiety	Mężczyźni
	Wynik surowy	Wynik surowy
1	6	6
2	7	7
3	8-10	8-10
4	11-12	11-13
5	13-15	14-16
6	16-17	17-18
7	18-19	19-20
8	20-22	21-22
9	23-26	23-24
10	27-	25-

Interpretacja uzyskanego wyniku przeliczonego:

- ① 1-3 sten – wyniki niskie
- ① 4-7 sten – wyniki przeciętne
- ① 8-10 sten – wyniki wysokie.

Normy dla skali C.7. Preferowanie działań „nie wprost” w sytuacjach trudnych:

Sten	Kobiety	Mężczyźni
	Wynik surowy	Wynik surowy
1	-	-
2	4	4
3	5-6	5-6
4	7	7-8
5	8-9	9-10
6	10-11	11-12
7	12	13
8	13-14	14-15
9	15-17	16-19
10	18-	20-

Interpretacja uzyskanego wyniku przeliczonego:

- ① 1-3 sten – wyniki niskie
- ② 4-7 sten – wyniki przeciętne
- ③ 8-10 sten – wyniki wysokie.

Normy dla skali C.8. Preferowanie działań antyspołecznych w sytuacjach trudnych:

Sten	Kobiety	Mężczyźni
	Wynik surowy	Wynik surowy
1	-	-
2	5	5
3	6	6-8
4	7-9	9-10
5	10-11	11-13
6	12-14	14-15
7	15-16	16
8	17-18	17-19
9	19-21	20-21
10	22-	22-

Interpretacja uzyskanego wyniku przeliczonego:

- ① 1-3 sten – wyniki niskie
- ① 4-7 sten – wyniki przeciętne
- ① 8-10 sten – wyniki wysokie.

Normy dla skali C.9. Preferowanie działań agresywnych w sytuacjach trudnych:

Sten	Kobiety	Mężczyźni
	Wynik surowy	Wynik surowy
1	5	5
2	6	6
3	7-9	7-9
4	10	10-12
5	11-12	13-14
6	13-15	15
7	16-17	16-17
8	18-19	18-19
9	20-21	20-22
10	22-	23-

Interpretacja uzyskanego wyniku przeliczonego:

- ① 1-3 sten – wyniki niskie
- ② 4-7 sten – wyniki przeciętne
- ③ 8-10 sten – wyniki wysokie.

1.6. Interpretacja wyników uzyskanych w KZPM

- ① **Interpretacja wyników w skali A.1. Doświadczanie minionych sytuacji trudnych.** Skala służy do badania w przeszłej perspektywie czasowej częstotliwości występowania takich problemów, jak brak zaspokojenia podstawowych potrzeb, przeciążenia fizyczne i/lub psychiczne, ból fizyczny, cierpienie psychiczne, konflikty wewnętrzne i/lub interpersonalne prowadzące do negatywnych emocji, spostrzeganie różnego rodzaju zagrożeń, występowanie przeszkód w realizacji posiadanych planów, bezradność w obliczu nowych sytuacji życiowych.
- ① **Interpretacja wyników w skali A.2. Doświadczanie minionych sukcesów.** Wyodrębniony czynnik ma na celu wskazanie, jak osoba ocenia nasilenie minionych sukcesów o charakterze osobistym, rodzinnym, szkolnym i towarzyskim.
- ① **Interpretacja wyników w skali A.3. Doświadczanie minionych porażek.** Wyniki uzyskane w skali służą przedstawieniu oceny nasilenia porażek osobistych, rodzinnych, szkolnych i towarzyskich w przeszłej perspektywie czasowej.
- ① **Interpretacja wyników w skali A.4. Doświadczanie aktualnych sytuacji trudnych.** Dzięki wynikom uzyskanym w tej skali można stwierdzić jakie jest nasilenie spostrzegania w terażniejszej perspektywie czasowej następujących problemów: brak zaspokojenia podstawowych potrzeb, przeciążenia fizyczne i/lub psychiczne, ból fizyczny, cierpienie psychiczne, konflikty wewnętrzne i/lub interpersonalne prowadzące do negatywnych emocji, spostrzeganie różnego rodzaju zagrożeń, występowanie przeszkód w realizacji posiadanych planów, bezradność w obliczu nowych sytuacji życiowych.
- ① **Interpretacja wyników w skali A.5. Doświadczanie aktualnych sukcesów.** Rezultaty uzyskane w skali służą do oceny nasilenia sukcesów osobistych, rodzinnych, szkolnych i towarzyskich w terażniejszej perspektywie czasowej.
- ① **Interpretacja wyników w skali A.6. Doświadczanie aktualnych porażek.** Wyodrębniony czynnik służy do oceny częstotliwości występowania terażniejszych porażek o charakterze osobistym, rodzinnym, szkolnym i towarzyskim.
- ① **Interpretacja wyników w skali A.7. Przewidywanie przyszłych sytuacji trudnych.** Uzyskane rezultaty wskazują na częstotliwość przewidywania przez osobę trudności, jakie mogą u niej występować w przyszłej perspektywie czasowej. Nasilenie przewidywanych problemów jest generowane przez takie czynniki, jak: brak zaspokojenia podstawowych potrzeb, przeciążenia fizyczne i/lub psychiczne, ból fizyczny, cierpienie psychiczne, konflikty wewnętrzne i/lub interpersonalne prowadzące do

negatywnych emocji, spostrzeganie różnego rodzaju zagrożeń, występowanie przeszkód w realizacji posiadanych planów, bezradność w obliczu nowych sytuacji życiowych.

- ① **Interpretacja wyników w skali A.8. Przewidywanie przyszłych sukcesów.** Na podstawie wyników uzyskanych w tej skali można stwierdzić, jakie nasilenie sukcesów o charakterze osobistym, rodzinnym, szkolnym i towarzyskim osoba przewiduje w przyszłej perspektywie czasowej.
- ① **Interpretacja wyników w skali A.9. Przewidywanie przyszłych porażek.** Rezultaty uzyskane w tym wymiarze mają na celu ocenę nasilenia przewidywanych porażek osobistych, rodzinnych, szkolnych i towarzyskich w przyszłej perspektywie czasowej.
- ① **Interpretacja wyników w skali B.1.1. Znaczenie zasobów podmiotowych.** Wyodrębniony wymiar służy do oceny tego, jaką wartość w swoim życiu osoba badana przypisuje zasobom podmiotowym – m.in. poczuciu, że życie ma sens/ cel, pozytywnym uczuciom względem siebie, umiejętnościom dobrego rozumienia się z ludźmi, poczuciu kontroli nad swoim życiem, poczuciu własnej wartości, samodyscyplinie, poczuciu optymizmu, umiejętnościom organizacyjnym, poczuciu bycia wartościowym dla innych, poczuciu dumy z siebie, poczuciu realizacji własnych celów, świadomości własnych celów, radzeniu sobie ze stresem, umiejętnościom kontrolowania własnych emocji, umiejętnościom powstrzymania się od zachowań agresywnych, nadziei, humorowi, poczuciu spokoju wewnętrznego i zewnętrznego, poczuciu zaangażowania w rozwiązywanie problemów społecznych, poczuciu niezależności, ciekawym wspomnieniom, umiejętnościom artystycznym.
- ① **Interpretacja wyników w skali B.1.2. Doświadczanie zysków w zasobach podmiotowych.** Wyniki uzyskane przez osobę badaną w tym czynniku wskazują na doświadczanie spirali zysków w zasobach podmiotowych w czasie ostatniego roku. Spostrzeganie zysków odnosi się do takich zmiennych podmiotowych, jak: poczucie sensu/celu życia, pozytywne uczucia względem siebie, umiejętności dobrego rozumienia się z ludźmi, poczucie kontroli nad swoim życiem, poczucie własnej wartości, samodyscyplina, poczucie optymizmu, umiejętności organizacyjne, poczucie bycia wartościowym dla innych, poczucie dumy z siebie, poczucie realizacji własnych celów, świadomość własnych celów, radzenie sobie ze stresem, umiejętności kontrolowania własnych emocji, umiejętności powstrzymania się od zachowań agresywnych, nadzieja, humor, poczucie spokoju wewnętrznego i zewnętrznego, poczucie zaangażowania w rozwiązywanie problemów społecznych, poczucie niezależności, ciekawe wspomnienia, umiejętności artystyczne.
- ① **Interpretacja wyników w skali B.1.3. Doświadczanie strat w zasobach podmiotowych.** Na podstawie rezultatów uzyskanych przez osobę w tej skali można stwierdzić, jak doświadczana jest spirala strat w zasobach podmiotowych w czasie ostatniego roku. Spostrzeganie strat w zasobach odnosi się do następujących zmiennych podmiotowych: poczucie sensu/celu życia, pozytywne uczucia względem siebie, umiejętności dobrego rozumienia się z ludźmi, poczucie kontroli nad swoim życiem, poczucie własnej wartości, samodyscyplina, poczucie optymizmu, umiejętności organizacyjne, poczucie bycia wartościowym dla innych, poczucie dumy z siebie, poczucie realizacji własnych celów, świadomość własnych celów, radzenie sobie ze stresem, umiejętności kontrolowania własnych emocji, umiejętności powstrzymania się od zachowań agresywnych, nadzieja, humor, poczucie spokoju wewnętrznego i zewnętrznego, poczucie zaangażowania w rozwiązywanie problemów społecznych, poczucie niezależności, ciekawe wspomnienia, umiejętności artystyczne.

- ① **Interpretacja wyników w skali B.2.1. Znaczenie zasobów stanu.** Na podstawie uzyskanych rezultatów w tym czynniku można stwierdzić, jakie znaczenie osoba badana przypisuje zasobom stanu, a w szczególności: pomocy w realizowaniu zadań domowych, stabilności rodzinnej, wsparciu ze strony nauczycieli i/lub wychowawców, poczuciu bliskości z rodzeństwem, przejawom pozytywnych uczuć od innych, zdrowiu własnemu, rodziców i/lub innych członków rodziny, zrozumieniu ze strony nauczycieli i/lub wychowawców, posiadaniu towarzystwu, bliskości z jedną lub wieloma osobami z własnej rodziny, pomocy w nauce, dobrym relacjom z matką i ojcem, pomocy w wyborze zawodu, odpowiednim kontaktom z rówieśnikami, lojalności przyjaciół, uznaniu dla własnych osiągnięć, możliwości prowadzenia działalności wolontariackiej, zaangażowaniu w kościele i/lub we wspólnocie religijnej, satysfakcjonującym wynikiem w nauce, brakowi konfliktów z prawem, posiadaniu przynajmniej jednego przyjaciela, przynależności do organizacji, w których można dzielić z innymi własne zainteresowania, możliwości rozwijania zainteresowań, przyjaciółom, na których zawsze można liczyć, pełnieniu roli przywódcy.
- ① **Interpretacja wyników w skali B.2.2. Doświadczanie zysków w zasobach stanu.** Wyodrębniony wymiar służy do badania spostrzeganej przez respondenta spirali zysków w zasobach stanu. W ocenie doświadczanych zysków zostały uwzględnione następujące zasoby stanu: pomoc w realizowaniu zadań domowych, stabilność rodzinna, wsparcie ze strony nauczycieli i/lub wychowawców, poczucie bliskości z rodzeństwem, przejawy pozytywnych uczuć od innych, zdrowie własne, rodziców i/lub innych członków rodziny, zrozumienie ze strony nauczycieli i/lub wychowawców, posiadanie towarzystwa, bliskość z jedną lub wieloma osobami z własnej rodziny, pomoc w nauce, dobre relacje z matką i ojcem, pomoc w wyborze zawodu, odpowiednie kontakty z rówieśnikami, lojalność przyjaciół, uznanie dla własnych osiągnięć, możliwość prowadzenia działalności wolontariackiej, zaangażowanie w kościele i/lub we wspólnocie religijnej, satysfakcjonujące wyniki w nauce, brak konfliktów z prawem, posiadanie przynajmniej jednego przyjaciela, przynależność do organizacji, w których można dzielić z innymi własne zainteresowania, możliwość rozwijania zainteresowań, posiadanie przyjaciół, na których zawsze można liczyć, pełnienie roli przywódcy.
- ① **Interpretacja wyników w skali B.2.3. Doświadczanie strat w zasobach stanu.** Dzięki результатам uzyskanym w tej skali można stwierdzić, na jakim poziomie osoba badana odczuwa spiralę strat w zasobach stanu – głównie w takich aspektach, jak: pomoc w realizowaniu zadań domowych, stabilność rodzinna, wsparcie ze strony nauczycieli i/lub wychowawców, poczucie bliskości z rodzeństwem, przejawy pozytywnych uczuć od innych, zdrowie własne, rodziców i/lub innych członków rodziny, zrozumienie ze strony nauczycieli i/lub wychowawców, posiadanie towarzystwa, bliskość z jedną lub wieloma osobami z własnej rodziny, pomoc w nauce, dobre relacje z matką i ojcem, pomoc w wyborze zawodu, odpowiednie kontakty z rówieśnikami, lojalność przyjaciół, uznanie dla własnych osiągnięć, możliwość prowadzenia działalności wolontariackiej, zaangażowanie w kościele i/lub we wspólnocie religijnej, satysfakcjonujące wyniki w nauce, brak konfliktów z prawem, posiadanie przynajmniej jednego przyjaciela, przynależność do organizacji, w których można dzielić z innymi własne zainteresowania, możliwość rozwijania zainteresowań, posiadanie przyjaciół, na których zawsze można liczyć, pełnienie roli przywódcy.
- ① **Interpretacja wyników w skali B.3.1. Znaczenie zasobów energetycznych.** Na podstawie wyników uzyskanych w tej skali można stwierdzić, jakie znaczenie w swoim funkcjonowaniu respondent przypisuje zasobom energetycznym. Do oceny przedstawionego zagadnienia służą przede wszystkim takie

kategorii zasobów energetycznych, jak: siły witalne/wytrzymałość, siła do zrealizowania podjętych zadań, czas wolny, wystarczający czas na sen, odpowiednie odżywianie się, dzielenie czasu z bliskimi, czas na naukę, rozwijanie się poprzez edukację lub doskonalenie zawodowe, sprawność fizyczna.

- ① **Interpretacja wyników w skali B.3.2. Doświadczenie zysków w zasobach energetycznych.** Skala służy do badania tego, w jaki sposób respondent ocenia możliwości pozyskiwania zasobów w ostatnim roku. W analizie spirali zasobów energetycznych uwzględniono następujące zasoby: siły witalne/wytrzymałość, siła do zrealizowania podjętych zadań, czas wolny, wystarczający czas na sen, odpowiednie odżywianie się, dzielenie czasu z bliskimi, czas na naukę, rozwijanie się poprzez edukację lub doskonalenie zawodowe, sprawność fizyczna.
- ① **Interpretacja wyników w skali B.3.3. Doświadczenie strat w zasobach energetycznych.** Rezultaty osiągnięte przez osobą badaną wskazują na poziom doświadczanych strat w zasobach energetycznych – m.in. w wymiarze sił witalnych/wytrzymałości, siły do zrealizowania podjętych zadań, czasu wolnego, wystarczającego czasu na sen, odpowiedniego odżywiania się, dzielenia czasu z bliskimi, czasu na naukę, rozwijania się poprzez edukację lub doskonalenie zawodowe, sprawności fizycznej.
- ① **Interpretacja wyników w skali C.1. Preferowanie działań asertywnych w sytuacjach trudnych.** Na podstawie wyników uzyskanych w tym wymiarze można wskazać, jak często osoba badana preferuje w procesie radzenia sobie z problemami zachowania asertywne – przede wszystkim w postaci: „stawiania czoła” sytuacji, nie odwracania się od problemu, nie dawania za wygraną, nie wykręcania się z sytuacji, nie zajmowania się czymś innym, nie poddawania się nawet w najgorszej sytuacji, większego przykładania się do rozwiązania sytuacji, „dania z siebie wszystkiego”, bycia asertywnym i dbałości o własne potrzeby, odczuwania, że w takiej sytuacji wiele można zrobić, odczuwania siły i stanowczości, ale przy jednoczesnych staraniach, aby nie krzywdzić innych.
- ① **Interpretacja wyników w skali C.2. Preferowanie współpracy społecznej w sytuacjach trudnych.** Dzięki rezultatom, jakie respondent osiąga w tej skali można stwierdzić preferencję zachowań zaradczych, które konstytuują współpracę społeczną. W kontekście tej strategii radzenia sobie z problemami ważną rolę odgrywają takie zachowania, jak: podejmowanie starań, aby zadowolić innych, uwzględnianie przy podejmowaniu decyzji sądów innych ludzi, zaspokajanie potrzeb innych zainteresowanych rozwiązaniem problemu, dostarczanie wsparcia innym uczestnikom sytuacji trudnej, sprzymierzanie się z innymi, by wspólnie uporać się z zaistniałą trudnością.
- ① **Interpretacja wyników w skali C.3. Preferowanie poszukiwania wsparcia społecznego w sytuacjach trudnych.** Skala służy do pomiaru częstotliwości zachowań osoby badanej, które są określane jako poszukiwanie wsparcia w trakcie doświadczania problemów. W tego rodzaju strategii mieszczą się następujące działania: konsultowanie własnego planu działania z przyjaciółmi lub z rodziną, prośba o wsparcie emocjonalne, prośenie o pomoc, prośenie o radę członków rodziny lub przyjaciół, liczenie na siebie, przy jednoczesnym poleganiu na swoich bliskich.
- ① **Interpretacja wyników w skali C.4. Preferowanie działań przemyślnych/ostrożnych w sytuacjach trudnych.** Wyniki uzyskane w tym czynniku mają na celu wskazanie, z jaką częstotliwością w procesie radzenia sobie z trudnościami respondent wykorzystuje działania o charakterze przemyślanym/ostrożnym. W zakresie tego rodzaju strategii zaradczej mieszczą m.in. następujące działania: podej-

mowanie działań, ale bez wykorzystywania wszystkich posiadanych zasobów, podejmowanie działań ostrożnych, rozkładanie problemu na części i rozwiązywanie każdej z nich po kolei, skrupulatne rozważanie wszystkich możliwości rozwiązań, przystępowanie do rozwiązywania problemu po ochłonięciu z emocji.

- ① **Interpretacja wyników w skali C.5. Preferowanie działań instynktownych w sytuacjach trudnych.** Dzięki rezultatom uzyskanym w tym wymiarze można stwierdzić w jakim stopniu osoba badana preferuje w procesie radzenia sobie z trudnościami zachowania instynktowne – m.in. podejmowanie decyzji pod wpływem impulsów, kierowanie się instynktem, kierowanie się intuicją, poleganie tylko na sobie, własnej ocenie sytuacji i na własnej sile.
- ① **Interpretacja wyników w skali C.6. Preferowanie unikania w sytuacjach trudnych.** Analizowany wymiar służy do oceny preferowania zachowań unikowych w sytuacji, gdy osoba badana przeżywa trudności. W ramach tego typu postępowania mieszczą się przede wszystkim takie sposoby radzenia sobie z problemami, jak: wstrzymywanie się z podejmowaniem działania aż do chwili, gdy sytuacja się ustabilizuje, skupienie się na czymś innym, by problem sam się rozwiązał, unikanie problemu, gdy sprawy „nie idą” ku gorszemu, poszukiwanie czynności zastępczych, wycofanie się z sytuacji aż „ucichnie najgorsza burza”.
- ① **Interpretacja wyników w skali C.7. Preferowanie działań „nie wprost” w sytuacjach trudnych.** Skala służy do pomiaru zachowań o charakterze manipulacyjnym. W tym aspekcie zostały uwzględnione przede wszystkim następujące sposoby działania: stwarzanie innym poczucia, że to oni rządzą, doprowadzanie do tego, aby inni iluzorycznie myśleli, że to oni kontrolują sytuację i/lub „pociągają za sznurki”, dopuszczanie możliwości manipulowania innymi.
- ① **Interpretacja wyników w skali C.8. Preferowanie działań antyspołecznych w sytuacjach trudnych.** Osiągnięte rezultaty pozwalają ocenić, z jaką częstotliwością osoba badana postępuje w sposób antyspołeczny wtedy, gdy odczuwa różnego rodzaju problemy. W obrębie tego rodzaju strategii mieszczą się m.in. takie zachowania, jak: zdobywanie przewagi nad innymi, zapewnienie sobie dominacji, duża dbałość o własne interesy, nawet jeśli osoba musi „iść po trupach”, wyszukiwanie i wykorzystywanie cudzych słabości, podejmowania działań z zaskoczenia.
- ① **Interpretacja wyników w skali C.9. Preferowanie działań agresywnych w sytuacjach trudnych.** Rezultaty uzyskane przez osobę badaną wskazują na częstotliwość wykorzystywania zachowań agresywnych w procesie radzenia sobie z odczuwanymi trudnościami. Skala służy do badania preferencji takich działań zaradczych o charakterze agresywnym, jak: podejmowanie działań dynamicznych po to, aby zaskoczyć drugą osobę i „obrócić” sprawę na swoją korzyść, „chwytywanie byka za rogi” i „branie sprawy w swoje ręce”, podejmowanie szybkich działań, atakowanie „na całego”.

1.7. Przeznaczenie *Kwestionariusza Zasobów Przystosowawczych Młodzieży*

Narzędzie KZPM może spełniać trzy funkcje – m.in. jako:

1. Metoda do diagnozowania młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym z powodu porażki szkolnej, popełniania czynów karalnych, używania substancji psychoaktywnych i/lub funkcjonowania w rodzinie z problemem alkoholowym (narzędzie diagnostyczne)
2. Metoda do badania bezpośredniej skuteczności działań programów służących przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu młodzieży z powodu porażki szkolnej, popełniania czynów karalnych, używania substancji psychoaktywnych i/lub funkcjonowania w rodzinie z problemem alkoholowym (narzędzie ewaluacji bezpośredniej)
3. Metoda do badania odroczonej skuteczności programów służących przeciwdziałaniu marginalizacji społecznej młodzieży z powodu porażki szkolnej, popełniania czynów karalnych, używania substancji psychoaktywnych i/lub funkcjonowania w rodzinie z problemem alkoholowym (narzędzie ewaluacji odroczonej).

Ad 1) W przypadku, gdy *Kwestionariusz Zasobów Przystosowawczych Młodzieży* jest wykorzystywany jako metoda diagnostyczna, to wyniki w skalach narzędzia służą jako wskaźniki nasilenia podmiotowych czynników ochraniających młodzież przed wykluczeniem społecznym. W takim aspekcie jest mierzony poziom następujących wskaźników:

- ① A.1. Doświadczanie minionych sytuacji trudnych (wymiar poczucia własnej skuteczności)
- ① A.2. Doświadczanie minionych sukcesów (wymiar poczucia własnej skuteczności)
- ① A.3. Doświadczanie minionych porażek (wymiar poczucia własnej skuteczności)
- ① A.4. Doświadczanie aktualnych sytuacji trudnych (wymiar poczucia własnej skuteczności)
- ① A.5. Doświadczanie aktualnych sukcesów (wymiar poczucia własnej skuteczności)
- ① A.6. Doświadczanie aktualnych porażek (wymiar poczucia własnej skuteczności)
- ① A.7. Przewidywanie przyszłych sytuacji trudnych (wymiar poczucia własnej skuteczności)

- ① A.8. Przewidywanie przyszłych sukcesów (wymiar poczucia własnej skuteczności)
- ① A.9. Przewidywanie przyszłych porażek (wymiar poczucia własnej skuteczności)
- ① B.1.1. Znaczenie zasobów podmiotowych (wymiar dystrybucji zasobów podmiotowych)
- ① B.1.2. Doświadczanie zysków w zasobach podmiotowych (wymiar dystrybucji zasobów podmiotowych)
- ① B.1.3. Doświadczanie strat w zasobach podmiotowych (wymiar dystrybucji zasobów podmiotowych)
- ① B.2.1. Znaczenie zasobów stanu (wymiar dystrybucji zasobów stanu)
- ① B.2.2. Doświadczanie zysków w zasobach stanu (wymiar dystrybucji zasobów stanu)
- ① B.2.3. Doświadczanie strat w zasobach stanu (wymiar dystrybucji zasobów stanu)
- ① B.3.1. Znaczenie zasobów energetycznych (wymiar dystrybucji zasobów energetycznych)
- ① B.3.2. Doświadczanie zysków w zasobach energetycznych (wymiar dystrybucji zasobów energetycznych)
- ① B.3.3. Doświadczanie strat w zasobach energetycznych (wymiar dystrybucji zasobów energetycznych)
- ① C.1. Preferowanie działań asertywnych w sytuacjach trudnych (rodzaj konstruktywnej strategii zaradczej)
- ① C.2. Preferowanie współpracy społecznej w sytuacjach trudnych (rodzaj konstruktywnej strategii zaradczej)
- ① C.3. Preferowanie poszukiwania wsparcia społecznego w sytuacjach trudnych (rodzaj konstruktywnej strategii zaradczej)
- ① C.4. Preferowanie działań przemyślanych/ostrożnych w sytuacjach trudnych (rodzaj konstruktywnej strategii zaradczej)
- ① C.5. Preferowanie działań instynktownych w sytuacjach trudnych (rodzaj destrukcyjnej strategii zaradczej)
- ① C.6. Preferowanie unikania w sytuacjach trudnych (rodzaj destrukcyjnej strategii zaradczej)
- ① C.7. Preferowanie działań „nie wprost” w sytuacjach trudnych (rodzaj destrukcyjnej strategii zaradczej)
- ① C.8. Preferowanie działań antyspołecznych w sytuacjach trudnych (rodzaj destrukcyjnej strategii zaradczej)
- ① C.9. Preferowanie działań agresywnych w sytuacjach trudnych (rodzaj destrukcyjnej strategii zaradczej).

Ad 2) W przypadku, gdy *Kwestionariusz Zasobów Przystosowawczych Młodzieży* jest wykorzystywany jako metoda ewaluacji bezpośredniej, to wyniki w skalach narzędzia służą jako wskaźniki zamiany nasilenia podmiotowych czynników ochraniających młodzież przed wykluczeniem pod wpływem udziału w programach służących zapobieganiu temu zjawisku.

Do badania zamian zachodzących w podmiotowych czynnikach ochraniających młode osoby przed wykluczeniem mogą służyć wszystkie lub też część zmiennych, które są mierzone przez KZPM –m.in. przez skale: A.1., A.2., A.3., A.4., A.5., A.6., A.7., A.8., A.9., B.1.1., B.1.2., B.1.3., B.2.1., B.2.2., B.2.3., B.3.1., B.3.2., B.3.3., C.1., C.2., C.3., C.4., C.5., C.6., C.7., C.8., C.9.

Ad 2) W sytuacji, gdy *Kwestionariusz Zasobów Przystosowawczych Młodzieży* jest wykorzystywany jako metoda ewaluacji odroczonej, to wyniki w skalach narzędzia służą jako wskaźniki utrzymywania się korzystnych zamian nasilenia podmiotowych czynników ochraniających młodzież przed wykluczeniem społecznym pod wpływem udziału w programach służących zapobieganiu temu zjawisku.

Do analizy utrzymywania się korzystnych zamian w podmiotowych czynnikach ochraniających młode osoby przed marginalizacją mogą służyć zarówno wszystkie skale zawarte w KZPM, jak również tylko skale, które są wybrane do odroczonej badań ewaluacyjnych w sposób celowy.

CZĘŚĆ II.

Kwestionariusz Zasobów Wychowawcy/Opiekuna

– narzędzie do diagnozowania psychospołecznych zasobów warunkujących skuteczność oddziaływań użytkowników wobec młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym

0.1. Sposób opracowania KZW/O

Do diagnozowania zasobów warunkujących efektywność pracy użytkowników IPI została skonstruowana wersja eksperymentalna *Kwestionariusza Zasobów Wychowawcy/Opiekuna*. Narzędzie zostało opracowane na podstawie:

- ① wyników badań kwestionariuszowych, które zostały zaprezentowane w raporcie napisanym przez J. Chwaszcz, dotyczącym kapitału psychospołecznego wyznaczającego efektywność pracy zawodowej użytkowników – osób pracujących z młodzieżą zagrożoną wykluczeniem na etapie wczesnej interwencji socjalnej
- ① wyników badań fokusowych, które znajdują się w raporcie opracowanym przez dr Ireneusza Siudema i w raporcie napisanym przez dr Bernadetę Lelonek-Kuterę i mgr Małgorzatę Janczarek.

Do eksperymentalnej wersji metody zakwalifikowano pytania odnoszące się do takich wymiarów psychospołecznego funkcjonowania użytkowników (psychologów, pedagogów, terapeutów, pracowników socjalnych), które w istotny sposób warunkują skuteczność działań prowadzonych wobec młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym.

Podstawę do tworzenia narzędzia stanowią dwojakiego rodzaju pytania:

- ① zawarte w narzędziu standardowym – w *Kwestionariuszu Oceny Zachowania Zasobów – zyski i znaczenie straty* S. Hobfolla
- ① pytania eksperymentalne, które dotyczą zarówno zmiennej wyjaśnianej (efektywności prowadzonych działań wobec beneficjentów), jak również zmiennych wyjaśniających (zasobów warunkujących skuteczność prowadzonych działań).

Poniżej przedstawiono zawartość treściową metody służącej do diagnozowania psychospołecznych zasobów warunkujących skuteczność oddziaływań użytkowników wobec młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym.

0.2. Zawartość treściowa (itemy) metody KZW/O

Kwestionariusz Zasobów Wychowawcy/Opiekuna (wersja eksperymentalna)

Proszę ocenić procesy, jakim podlegają posiadane przez Panią/Pana zasoby.

Na początku proszę ustosunkować się do tego, jakie znaczenie mają dla Pani/Pana poszczególne zasoby. Do oceny zasobów proszę zastosować skalę, w której 1 oznacza, że dany zasób nie posiada dla Pani/Pana wcale znaczenia, 2 – w małym stopniu, 3 – w średnim stopniu (w umiarkowanym stopniu), 4 – w dużym stopniu, 5 – w bardzo dużym stopniu.

Następnie proszę ustosunkować się do w jak dużym stopniu Pani/Pan pozyskał(a) określony zasób w ostatnim roku. Do oceny zysków w zasobach proszę zastosować skalę, w której 1 oznacza, że dany zasób nie został pozyskany wcale, 2 – w małym stopniu, 3 – w średnim stopniu (w umiarkowanym stopniu), 4 – w dużym stopniu, 5 – w bardzo dużym.

Na końcu proszę ustosunkować się do w jak dużym stopniu Pani/Pan utracił (a) określony zasób w ostatnim roku. Do oceny strat w zasobach proszę zastosować skalę, w której 1 oznacza, że dany zasób nie został utracony wcale, 2 – w małym stopniu, 3 – w średnim stopniu (w umiarkowanym stopniu), 4 – w dużym stopniu, 5 – w bardzo dużym.

Przedstawiony powyżej sposób oceny zilustrowany został na poniższym przykładzie:

Zasób: **Czas wolny**

Subiektywne znaczenie zasobu: 3 [komentarz: czas wolny posiada dla mnie umiarkowane znaczenie]

Stopień zysku zasobu: 2 [komentarz: w ciągu ostatniego roku zyskałem około 30 minut dziennie, gdyż kupiłem zmywarkę i nie muszę już ręcznie zmywać]

Stopień utraty zasobu: 5 [komentarz: w ciągu ostatniego roku straciłem mnóstwo wolnego czasu, gdyż podjąłem naukę w szkole językowej]

<i>Proszę ocenić, jakie znaczenie mają dla Pani/Pana wymienione poniżej doświadczenia:</i>	<i>Wcale</i>	<i>W małym stopniu</i>	<i>W średnim stopniu</i>	<i>W dużym stopniu</i>	<i>W bardzo dużym stopniu</i>
1. Poczucie, że realizuję moje cele zawodowe	1	2	3	4	5
2. Poczucie zaangażowania w środowisku pracy	1	2	3	4	5
3. Posiadanie odpowiedniego statusu w pracy	1	2	3	4	5
4. Dobre relacje z moimi podopiecznymi	1	2	3	4	5
5. Rozumienie problemów moich podopiecznych	1	2	3	4	5
6. Umiejętne dostarczanie wsparcia moim podopiecznym	1	2	3	4	5
7. Zdolność uczenia podopiecznych ważnych umiejętności życiowych	1	2	3	4	5
8. Dostarczanie ważnej wiedzy o życiu moim wychowankom	1	2	3	4	5
9. Poczucie realizacji celów życiowych	1	2	3	4	5
10. Spostrzeganie kompetencji zawodowych	1	2	3	4	5
11. Poczucie optymizmu	1	2	3	4	5
12. Poczucie kontroli nad życiem	1	2	3	4	5
13. Umiejętność dobrego porozumiewania się	1	2	3	4	5
14. Samodyscyplina	1	2	3	4	5
15. Poczucie własnej wartości	1	2	3	4	5
16. Poczucie niezależności	1	2	3	4	5
17. Wsparcie od współpracowników	1	2	3	4	5
18. Dzielenie czasu z tymi, których kocham	1	2	3	4	5
19. Stabilność rodzinna	1	2	3	4	5
20. Pomoc w realizowaniu zadań zawodowych	1	2	3	4	5
21. Lojalność przyjaciół/kolegów z pracy	1	2	3	4	5

<i>Proszę ocenić, w jakim stopniu wymienione poniżej zasoby „zwiększyły” się u Pani/Pana w ostatnim roku:</i>	<i>Wcale</i>	<i>W małym stopniu</i>	<i>W średnim stopniu</i>	<i>W dużym stopniu</i>	<i>W bardzo dużym stopniu</i>
1. Poczucie, że realizuję moje cele zawodowe	1	2	3	4	5
2. Poczucie zaangażowania w środowisku pracy	1	2	3	4	5
3. Posiadanie odpowiedniego statusu w pracy	1	2	3	4	5
4. Dobre relacje z moimi podopiecznymi	1	2	3	4	5
5. Rozumienie problemów moich podopiecznych	1	2	3	4	5
6. Umiejętne dostarczanie wsparcia moim podopiecznym	1	2	3	4	5
7. Zdolność uczenia podopiecznych ważnych umiejętności życiowych	1	2	3	4	5
8. Dostarczanie ważnej wiedzy o życiu moim wychowankom	1	2	3	4	5
9. Poczucie realizacji celów życiowych	1	2	3	4	5
10. Spostrzeganie kompetencji zawodowych	1	2	3	4	5
11. Poczucie optymizmu	1	2	3	4	5
12. Poczucie kontroli nad życiem	1	2	3	4	5
13. Umiejętność dobrego porozumiewania się	1	2	3	4	5
14. Samodyscyplina	1	2	3	4	5
15. Poczucie własnej wartości	1	2	3	4	5
16. Poczucie niezależności	1	2	3	4	5
17. Wsparcie od współpracowników	1	2	3	4	5
18. Dzielenie czasu z tymi, których kocham	1	2	3	4	5
19. Stabilność rodzinna	1	2	3	4	5
20. Pomoc w realizowaniu zadań zawodowych	1	2	3	4	5
21. Lojalność przyjaciół/kolegów z pracy	1	2	3	4	5

<i>Proszę ocenić, w jakim stopniu wymienione poniżej zasoby „zmniejszyły” się u Pani/Pana w ostatnim roku:</i>	<i>Wcale</i>	<i>W małym stopniu</i>	<i>W średnim stopniu</i>	<i>W dużym stopniu</i>	<i>W bardzo dużym stopniu</i>
1. Poczucie, że realizuję moje cele zawodowe	1	2	3	4	5
2. Poczucie zaangażowania w środowisku pracy	1	2	3	4	5
3. Posiadanie odpowiedniego statusu w pracy	1	2	3	4	5
4. Dobre relacje z moimi podopiecznymi	1	2	3	4	5
5. Rozumienie problemów moich podopiecznych	1	2	3	4	5
6. Umiejętne dostarczanie wsparcia moim podopiecznym	1	2	3	4	5
7. Zdolność uczenia podopiecznych ważnych umiejętności życiowych	1	2	3	4	5
8. Dostarczanie ważnej wiedzy o życiu moim wychowankom	1	2	3	4	5
9. Poczucie realizacji celów życiowych	1	2	3	4	5
10. Spostrzeganie kompetencji zawodowych	1	2	3	4	5
11. Poczucie optymizmu	1	2	3	4	5
12. Poczucie kontroli nad życiem	1	2	3	4	5
13. Umiejętność dobrego porozumiewania się	1	2	3	4	5
14. Samodyscyplina	1	2	3	4	5
15. Poczucie własnej wartości	1	2	3	4	5
16. Poczucie niezależności	1	2	3	4	5
17. Wsparcie od współpracowników	1	2	3	4	5
18. Dzielenie czasu z tymi, których kocham	1	2	3	4	5
19. Stabilność rodzinna	1	2	3	4	5
20. Pomoc w realizowaniu zadań zawodowych	1	2	3	4	5
21. Lojalność przyjaciół/kolegów z pracy	1	2	3	4	5

0.3. Sposób obliczania wyników w skalach KZW/O

Metoda składa się z trzech skal:

1. Przypisywanie znaczenia zasobom warunkującym skuteczność oddziaływań wobec młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym (21 itemy)
2. Doświadczanie zysków w zasobach warunkujących skuteczność oddziaływań wobec młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym (21 itemy)
3. Doświadczanie strat w zasobach warunkujących skuteczność oddziaływań wobec młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym (21 itemy).

W ramach każdego itemu osoba badana może uzyskać wynik od 1 punktu do 5 punktów. Dlatego najniższy wynik w każdej z przedstawionych powyżej skal może wynosić 21 punktów, zaś najwyższy – 105 punktów.

0.4. Interpretacja wyników uzyskanych w KZW/O

Rezultaty uzyskane przez użytkowników podlegają jedynie analizie jakościowej, a nie ilościowej. Interpretacja powinna być prowadzona na dwóch poziomach.

Pierwszy poziom interpretacji polega na odpowiedzi na następujące pytania dotyczące dystrybucji zasobów warunkujących wysoką efektywność pracy użytkowników:

1. Jakie zasoby są dowartościowywane przez osobę badaną w zakresie wspierania odbiorców? (Odpowiedź jest zawarta w wynikach uzyskanych w 1. skali)
2. Jakie zasoby są dewaluowane przez respondenta w wymiarze wspierania młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym? (Odpowiedź jest zawarta w wynikach uzyskanych w 1. skali)
3. Na jakim poziomie osoba badana doświadcza zysków w zasobach warunkujących skuteczność pracy z młodzieżą zagrożoną wykluczeniem społecznym? (Odpowiedź jest zawarta w wynikach uzyskanych w 2. skali)
4. W jakich zasobach respondent dostrzega największe zyski? (Odpowiedź jest zawarta w wynikach uzyskanych w 2. skali)
5. W jakich zasobach użytkownik doświadcza najmniejszych zysków? (Odpowiedź jest zawarta w wynikach uzyskanych w 2. skali)
6. Na jakim poziomie ankietowany odczuwa straty w zasobach warunkujących skuteczność pracy z młodzieżą zagrożoną wykluczeniem społecznym? (Odpowiedź jest zawarta w wynikach uzyskanych w 3. skali)
7. W jakich zasobach respondent dostrzega największe straty? (Odpowiedź jest zawarta w wynikach uzyskanych w 3. skali)
8. W jakich zasobach osoba badana doświadcza najmniejszych strat? (Odpowiedź jest zawarta w wynikach uzyskanych w 3. skali).

Drugi poziom interpretacji polega na analizie różnic zachodzących między doświadczanymi zyskami (wynik sumaryczny w 2. skali) a odczuwanymi stratami (wynik sumaryczny w 3. skali) w zasobach warunkujących efektywność pracy z młodzieżą zagrożoną wykluczeniem społecznym.

Jeśli uzyskany wynik wskazuje na większe nasilenie spostrzeganych zysków, to można wnioskować, że u takiej osoby dominuje spirala zysków, która przekłada się na wysoką efektywność działań prowadzonych przez użytkownika wobec beneficjentów.

Natomiast jeżeli otrzymany rezultat pokazuje większe nasilenie przeżywanych strat, to można sugerować istnienie niskiej skuteczności działań prowadzonych przez osobę badaną w stosunku do odbiorców.

Zaprezentowane konkluzje wynikają z teorii zachowania zasobów S. Hobfolla, w ramach której przyjęto założenie, że utrata zasobów ma niewspółmiernie większe znaczenie niż zysk¹. Osiągane zyski spełniają dwa rodzaje funkcji – pierwotną i wtórną. Pierwsza z nich polega na tym, że po doświadczeniu straty człowiek inicjuje cykl zysków w celu zrównoważenia poniesionych szkód. Natomiast funkcja wtórna jest związana z tym, że jednostka ludzka zwraca szczególną uwagę na osiągnięte profity w sytuacji spostrzegania strat, co służy redukcji napięcia psychicznego i łagodzeniu reakcji na doświadczany stres. Strata początkowa – szczególnie u osób z niewielkimi rezerwami kapitałowymi – przyczynia się zazwyczaj do cyklu strat, natomiast zysk początkowy u jednostek dysponujących dużym kapitałem psychospołecznym pociąga za sobą dalsze profity. Przedstawiona tendencja prowadzi więc do wniosku, że posiadanie większych rezerw kapitałowych oraz generowanie spirali zysków decyduje o²:

- ① niewielkich ubytkach w posiadanym kapitale w sytuacji przeżywania porażek
- ① mniej bolesnych konsekwencjach ponoszonych strat
- ① inwestowaniu nadwyżek poprzez inicjowanie zachowań służących zwiększaniu kapitału
- ① podejmowaniu ryzyka ewentualnych strat w sytuacji inwestowania posiadanych zasobów.

¹ Hobfoll, jw. s. 78.

² Tamże, s. 98-99.

